Ч. 310 (14.207). Львів, середа 20. листопада 1935. Pocztowa opłata opłacona ryczałtem Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 504-060. — 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Імперіялістичні затії Японії.

ПЕРЕД НОВОЮ ВІЙНОЮ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ОКУПАЦІЯ ШАНГТАЮ.

ШАНГТАЙ, 18. 11. ПАТ. Пекінська влада стоїть перед дилемою: чи згодитись на політичну сепарацію Північного Китаю від Нанкіну, чи дозволити на те, щоб японська армія відорвала нову велику частину китайської території. Китайці занепокоені приявністю японських відділів з поспіхом покидають Шангтай-Кван. Японські відділи зайняли покищо залізничий двірець і його околиці. В місті оголосили мабуть стан облоги. Минулого тижня з передмістя Чапеі у Шангтаю виїхало мабуть 100 тис. людей.

ЯПОНІЯ НЕ ГОДИТЬСЯ НА ПОЗИЧКУ ДЛЯ КИТАЮ.

ТОКІО, 19. 11. ПАТ. Міністр закордонних справ Гірота припоручив японському амбасадорові в Китаю Аріоші повідомити британського амбасадора Кодоґана та Лят Росса, що японський уряд не може прийняти британського предложення взяти участь у міжнародній позичці для Китаю, бо це створилоб для деяких китайських груп нагоду збільшити фінансові труднощі у краю.

КОНЦЕНТРАЦІЯ ВІЙСЬК МАРШ. ЧАНҐ-КАІ-ШЕКА.

ТОКІО, 19. 11. ПАТ. В колах зближених до міністерства війни з великим зацікавленням слідкують за розвоєм автономного руху в Північному Китаю. Дістали тут вістку про концентрацію військ маршала Чіянґ-Кай-Шека на південному кордоні провінції Гопеі. Військові кола думають, що якби ці війська ввійшли до Гопеі, то це булоб нарушенням воєнного договору з травня ц. р. між китайським міністром війни Го-Інґ-Чіном і ген. Умету, колишнім комендантом японського ґарнізону в Північнім Китаю. Цей договір між ін. передбачує відкликання військ нанкінського уряду з Гопеі.

ПЕКІН, 19. 11. ПАТ. На північ від Шангтай-Квен зосереджено яких 20.000 вояків японської армії. Від китайської залізничої влади домагались, щоб вона дала 28 поїздів для військових транспортів.

ЯК ВИГЛЯДАТИМЕ АВТОНОМІЯ?

ТОКІО, 19. 11. ПАТ. Японська преса повідомляє з Пекіну про створення автономної федерації 5 провінцій Північного Китаю. Ця федерація буде у справах господарських і фінансових незалежна від нанкінського уряду і тільки частинно буде залежна політично. Маршал Чанґ-Кай-Шек мабуть погодився на створення федерації під умовиною, що не нарушить територіяльної інтегральности Китаю.

ШАНГТАЙ, 19. 11. ПАТ. Шеф „спеціяльної розвідки" штабу квантунської армії ген. Доіґгара є тепер у Пекіні, де буде вести переговори у звязку з творенням автономного північно-китайського уряду. Коли такий уряд створять японська армія не ввійде до Півн. Китаю та Японія не встряватиме до внутрішніх справ автономної округи. Твердять, що новий уряд не мусітиме зірвати зовсім взаємин з Нанкіном

ЯПОНІЯ ПОГРОЖУЄ.

ШАНГТАЙ, 19. 11. ПАТ. Представник японської армії у Чанґ-Чуні (Манджуко) заявив учора журналістам: Якщо нанкінський уряд протиставитиметься автономному рухові в Північному Китаю і вишле військо, квантунська армія відповість на це збройно. До цього армія вже приготована.

ЧИ МОЖЛИВІ ПЕРЕГОВОРИ?

ТОКІО, 19. 11. ПАТ. Китайський шарже д'афер Тінґ повідомив віцеміністра закордонних справ Сіґемітсу, що китайський уряд готовий переговорювати з Японією у справі китайсько-японської співпраці з тим, що приймає до відома предложення Японії. Сіґемітсу заявив, що японський уряд навяже безпосередні переговори з Нанкіном за посередництвом свого амбасадора Аріошія. Тінґ рішуче заперечив поголоски будьтоби нанкінський уряд зосереджував війська, щоб ставити опір японським впливам у Північнім Китаю.

ТОКІО, 19. 11. ПАТ. Адміністраційно-дипльоматичні права північно-китайської автономної федерації, що має більш як 100 міліонів мешканців, нагадуватимуть положення південно-східного китайського уряду. Уряд був би місцевим адміністраційним органом, що користав би з повноти влади та яким кермував би комітет нотаблів з участю японських дорадників, що їх приділять до адміністраційних і військових ресортів.

ПЕРЕД ЗУДАРОМ.

ШАНГТАЙ, 19. 11. ПАТ. Китайський уряд незабаром оголосить комунікат про своє становище до японських проєктів щодо Північного Китаю. Ця заява буде на сесії куомінтанґу в суботу, де нанкінський уряд спротивиться цим проєктам. Офіційні китайські кола заявляють, що це неправда будьтоби Чанґ-Кай-Шек годився на ці проєкти.

ТОКІО, 19. 11. ПАТ. Реґо повідомляє, що вістки про автономний рух пересадні, бо проєкт автономного устрою не передбачує сепарації Північного Китаю від Нанкіну.

Процес хорватських революціонерів.

ПАРИЖ, 19. 11. ПАТ. Вчора зачався в Е-он-Провас процес проти 3 хорватів: *Поспішіля, Райча і Країля, обвинувачених у співучасти в убивстві короля Олександра й мін. Барту.*

Цим процесом незвичайно цікавиться французьке громадянство. Палати справедливости бережуть відділи жандармерії і рухомої ґвардії. До будинку впускають тільки за картами вступу.

Говорять, що революційні хорватські кола приготовляли пляни утечі підсудних із вязниці.

Предсідник зложив чолобитню памяті короля Олександра і мін. Барту, до цього прилучився прокуратор і оборона. Після назначення присяглих суддів і відчитання акту обвинувачення та залив суддів і відчитання акту обвинувачення та згадування жертв марсельського замаху, прокуратор відчитав лист королеви Марії югославянської, що висказує довіря до французької справедливости.

Підсудний Поспішіль відмовився зізнавати, домагаючись виключення югославянського товмача. Підс. Країль признався, що належав до „Усташі" та заявив, що не знав, чи король приїхав до Франції. Розправа триває.

Крівава політична бійка в Мексику.

МЕКСИК, 19. 11. ПАТ. З Монтерреї у стейті Нуєволеон повідомляють, що прийшло там до бійки між політичними противниками у звязку з недавними виборами ґубернатора стейту, в якій убили 5 осіб та 20 осіб важко ранили. Поліція та союзні війська привернули лад. Команданта поліції і кількох поліцаїв, обвинувачених у злоуживанні зброєю арештували.

Шлях назад.

Женева, 13. листопада 1935.

Коли в СССР перевели колективізацію сільського господарства, в одній з гумористичних часописів Німеччини була уміщена карикатура: два колхозники розмовляють і один каже другому: При царі земля була не наша, але хліб був наш, тепер земля наша, але хліб не наш. Ця карикатура характеризує незвичайно добре і сучасне передання землі у „вічне володіння" колхозам. Поняття „вічности" в межах СССР є більш ніж релятивне, по перше з огляду на дуже непевне міжнародне становище московського уряду, по друге з огляду на його сучасний, нічим необмежений деспотизм та сваволю.

Дійсних відносин ця своєрідна агрария „реформа" в межах СССР властиво в нічому не зміняє. Але це, розуміється, ані трохи не перешкоджає большевицькій пресі підносити до неба її значіння в цілях демаґоґії найнижчого роду. В „Ізвєстіях" з 7. ц. м. Бухарін виписує нпр. такі річи: „В цім році селяни колхозів дістали землю у вічне володіння. Так звене селянське питання й аграрне питання у нас вирішені. Земля тепер у селян. Вона лежить у колективах великими масивами, її обробляють машинами. Соціялістична власність у держави, володіння у колхозів. Тому цілком даремно відновляють дрібні та поверховні комівояжери контрреволюції на взірець містера Чемберлена оповідання про голод, примусову працю і т. д. (Див. статтю „Совітські Табу" у квітневій книжці „Foreign Affairs" та статтю того ж автора в „The Fortnighthy"). Ніякою брехнею не змітаати основних фактів того, що в минулім році (в СССР рік починається з жовтня — М. Д.) не лише устійнено нові форми відносин на селі (Сталінський статут колхозного життя, вічне володіння колхозів землею і т. д.), не лише втягнено колхозний актив до державного будівництва, а й осягнено величезні успіхи в процесі виробництва". В такий самий рішуче нечемний спосіб заперечує пан Бухарін і критичні уваги п. Юста з „Дойтше Альґ. Цайтунґ", і п. В. Й. з „Нов Цір. Цайтунґ" та розписується далі на терпеливім совітськім папері про епохальні досягнення московського уряду в минулім році.

Але ніякою брехнею п. Бухарін не може замазати того основного факту, що реформаторська фантазія „ґеніяльного" Сталіна та його помічників зубожіла до крайньої міри, та що московські можновладці розпочинають відворот на всьому фронті, вертаючись на приготовані позиції „старого, доброго" царського ладу. Чим властиво ріжниться сучасний колхоз з його „вічним" володінням землею від старої „общини", що іставувала також „вічно", аж до Столипінської земельної реформи з виходом на хутори, кепськими машинами, браком худоби, безмірно більшим визиском, жахливим бюрократичним апаратом, ганебно нерівною оплатою праці, що є постійним джерелом голоду.

Московські можновладці всеж не дурно титулують себе марксистами, вони памятають, що форма політичної влади має відповідати господарським відносинам країни, а не маючи вже свідомости змінити сучасний деспотичний лад партійної олігархії, змагаються пристосувати до нього і господарські відносини. Як колишня „община", так і сучасний колхоз є лише господарським органом колективної відповідальности перед деспотичною державою. Великою хибою колишньо

„общини" були періодичні переділи землі між її членами, що їх вимагала елементарна справедливість, які відбирали у селян головну спонуку дбати про родючість ґрунту. Тепер справедливість належить у СССР до буржуазних сентиментів і забобонів. Совітська преса зовсім не криється з тим, що оплата за робочий день по ріжних колхозах дуже ріжна і приносить від 3 до 7, а нібито й більше кільограмів за робочий день. У дійсності вона очевидно дуже часто значно нижча навіть 3 кг., чим і вяснується постійна голодова катастрофа в частині колхозів. Ще більш нелюдський поділ заробітку панує в межах окремих колхозів: тоді як бюрократичні ґалапаси в управи колхозів начислюють собі дуже часто більше робочих днів, ніж їх має рік взагалі, пересічний колхозник не заробляє часом і сотки робочих днів на рік, отже мусить голодувати, особливо, коли має велику родину, а мало рук до праці. І такий ганебний лад оголошують платні московські писаки вічним!

Плян московського уряду відновити та передати на вічність „общину" є тим більш безнадійний, що й царському урядові не пощастило ніколи завести на Україні, а при централістичнім ладі СССР Україна є рішальна для аграрних відносин у цілім Союзі. Нерентовність колективних господарств очевидна і неминуча при тому опорі, що його ставить населення України всім заходам московської влади. Адміністраційно-примусовий та контрольний апарат околективізованих господарств, що коштує по офіціяльним совітським обчисленням у деяких колхозах понад третину цілого робочого часу, не полишає очевидно ніякого реального прибутку ані самому колхозові ані державі. Вся господарка тримається лише нелюдським визиском колхозників, що дістають пересічну реальну зарібну платню в сумі приблизно *одної пятої* частини довоєнної. Так виглядає „заможне й культурне життя", яке обіцяє московський уряд селянству, якому він хоче передати у „вічне володіння" колхозні ґрунти.

„Вічне володіння землею" колхозів у таких умовинах є фактично нічим іншим, як юридичним оформленням володіння держави селянами через прикріплення їх до землі і вміцнення новітнього большевицького кріпацтва. Але, щоб оголошувати це кріпацтво вічним при сучасному стані боротьби поневолених націй проти московського уряду та при його сучасній міжнародній ситуації, — на це треба справді мати засліплену некритичність кремлівських можновладців.

М. Данько.

За океаном.

ПІДНЕСЕНИЙ НАСТРІЙ НА ЛИСТОПАДОВІМ СВЯТІ У НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 4. 11. (Вл. кор.). Вчорашнє листопадове свято в Ню Йорку мало піднесений настрій. Сині блаватки, продавані ще перед тижнем на дохід інвалідів Української Армії, звернули увагу публики і вона дострoїлась до часу. Тому церква була виповнена по береги в часі Служби Божої, а братства й товариства прийшли з прапорами з Народнього Дому. Прийшла також в одностроях „Січ", Пласт, дівочий Червоний Хрест з двома вінками і все те уставилось довкруги стрілецької домовини перед тетраподом у церкві св. Юрія. Службу Божу й панахиду правив о. Ф. Тарнавський, проповідь з нагоди свята державности виголосив о. П. Понятишин, співав хор під управою Т. Онуфрика, закінчуючи богослуження молитвою „Боже Великий, Єдиний", серед загального плачу. Збірку на інвалідів віддано Центральному Комітетові, щоб долучити її до інших збірок. Замітна була в часі сумного богослуження одна новина, тобто січова трубка на знак жалоби і постава січовиків „на позір".

Концерт, що відбувся вечором, зібрав увесь квіт українського громадянства. Прийшли ті самі органзації з прапорами і багато публики. Галя була переповнена. Дві святочні промови, кожна в іншім стилі, дала публиці багато до думання. Дмитро Галичин говорив по українськи, переходячи всі доби української державности, Стефан Мамчур із університету Єйл у Ню-Гейвен дав в англійській мові глибоку аналізу причин українських невдач при будові української держави. Деклямацію про стрільців на патрулі з повною експресією виголосила Леся Кінаш з Йонкерс, скрипкове сольо при супроводі Стефанії Шайб на фортепіяні відіграла з чуттям і доброю технікою молоденька скрипачка Ольга Голубович. Це були композиції Крайзлера, Гайворонського й українські народні мельодії. М. Гайворонський виступив із своєю симпатичною смичковою орхестрою з 5 точками композиції Леонтовича, Лисенка і своїх власних. В орхестрі грає переважно наша молодь середніх та вищих шкіл і вона має вже признання в нюйорській громаді.

Львину частину програми виповнив Український Хор під орудою Теодора Онуфрика. Акомпаніювала Надя Онуфрик, яка зрештою безінтересовно все помагає батькові, хоч і ввесь хор співає без ніякої нагороди. Він був добре зіспіваний і хоч деякі пісні вже були співані попередними часами, то їх ще раз приняла публика грімкими оплесками. Старший (мішаний) хор відспівав 8 пісень композиції Стеценка, Гайворонського, Леонтовича, Ярославенка, Кошиця, а молодечий хор 3 пісні композиції Купчинського, Лепкого, Гайворонського. Перед кінцевим „Ще не вмерла" понеслася січова трубка „на позір", все, що було в одностроях, випростувалось, а публика з хором співала спільно гимн серед о того святочного настрою.

СТЕФАН ЯРЕМА ВИЙШОВ ПОСЛОМ З НЮ ЙОРКУ.

Ню Йорк, 6. 11. (Вл. кор.). Український громадянин, адвокат Стефан Ярема, вийшов послом до стейтового сойму при вчорашніх виборах. Він кандидував із 8-ої посольської округи міста Ню Йорку як кандидат демократичної партії. Коли перед місяцем його назначили кандидатом партії, він узявся розумно до праці для організації своєї округи і цим разом йому пощастило.

Безпосередньо перед виборами, в понеділок 4. листопада, відбулося в Українськім Народнім Домі при 6-ій вулиці велике зібрання. Його попередив маніфестаційний похід вулицями, а після походу маса народу виповнила ввесь Народній Дім і залила вулицю перед будинком. На зібранні промовляли ріжні промовці, найбільше з українців, отже сам кандидат і провідники українського демократичного клюбу з Ню Йорку, а також представники міської демократичної органiзації та промовці ріжних інших національних груп, переважно слов'янських.

Сьогоднішні ґазети подають такі цифри з голосування на кандидатів у 8-ій окрузі: Ярема, демократ, дістав 10.208 голосів; Йосиф Фраска, републиканець 3.877; Йосиф Бельський, соціяліст 612 голосів. Найбільше крику робили большевики за своїм комуністичним кандидатом Гавеем, але він дістав таке мале число голосів що його навіть не згадують.

Водночас з Яремою кандидував у цій самій окрузі Йосиф Гамерман як демократ і він дістав 10.119 голосів, отже менше, ніж Ярема. Тому, що при виборах звичайно голосують партійці за своїм кандидатом, а Гаверман дістав менше голосів ніж Ярема, треба здогадуватися, що то українські комуністи віддали свої голоси на українця, а не на партійного комуніста і в той спосіб збільшили силу голосів Яреми.

Тому, що це перший посол українського роду у стейті Ню Йорк, українська громада радіє з висліду виборів і надіється зросту своєї політичної сили в майбутньому. Слабою стороною цієї перемоги те, що стейтовий посол дістає мандат лиш на один рік, після чого треба знову ставити кандидатуру і вести коштовну агітацію. Кошти агітації в теперішнім випадку мабуть більші, ніж посольська платня в сумі 2.500 дол. річно.

Складність людського характеру.

Завваги до реферату проф. С. Балея: п. з. „Психольоґія характеру".

I. ВАГА ЕКСПЕРИМЕНТУ.

Коли проф. Балей вже щось оспорював, чи ставив під сумнів, то була це радше успішність вербалістичної методи у вихованні, доцільність і успішність самого моралізування. І в цьому випадку про методу виховання говорив проф. Б., а не про особовість вихованка, який завше є приявний, і завше своєю особовістю діляє і впливає без огляду на те, чи стосуватимемо методу вербальну чи використаємо більше методу активно-діяльну.

Про що саме говорив проф. Балей у своому викладі?...

Недостача однозначної дефініції характеру не виключає дослідів про те, що звичайно цим словом означуємо. В кожному випадку те, що називаємо характером, не є однородне, а зложене з багатьох елементів, які називаємо рисами. Американські психольоґи начислюють цих рис щось аж 237. В цілості характеру можуть комбінуватися риси додатні з рисами відємними. Нпр. поруч пильність у тої самої людини може істнувати і нахил до брехні, або рішучість може лучитися з жорстокістю і т. п. Отже говорити, а ще більше розвивати чи гартувати характер, як щось однородне, це з погляду досвідної психольоґії помилка, при чому багато витраченої енерґії мусить іти надармо.

Дійшовши до висновку, що характер зложений із елементів-рис, досвідна психольоґія старалася ділати на поодинокі його риси так, що ставила молоду людину у штучно підібрані умовини на те, щоб ці умовини подразнювали вибрану рису характеру і спонукували її до діяння. Ствер джено, що повторювання таких переживань дійсно розвиває, підсилює дану рису характеру. Нпр.: у самолюбної дитини за предмет досвіду обрано рису спочутливости. Таку дитину впроваджували — розуміється без її відома — у відповідні ситуації, тобто такі переживання, де ця риса спочутливости, дразнена, повинна би діяти. Отже заранжували так, що дитина, нечеб то випадково, стрічалася з бідною сиріткою, то знову з немічним старцем, або кулявою, покиненою собакою. Показалося, що дитина зразу на чужу недолю невражлива, згодом (за третім чи четвертим разом) стала самочинно на неї реаґувати, милосердитися.

Такі досвіди стверджують, що вводячи дитину у відповідно передбачені переживання, можна не тільки якусь обрану чи бажану рису розвивати, але й успішність самої методи перевіряти.

Стільки досвідна психольоґія.

Це вже річ практичної педаґоґіки чи з цих осягів досвідної психольоґії користати або не користати.

Покищо не видно важливих причин, що казали би відкидати цю методу у вихованні, методу діяльного виробл ювання характерів, чи пак означених рис характеру. Річ у тому, що замісць класти цілу вагу на словне моралізування, вивчування книжкових повісток-пригод, слід було би присвятити більше місця підготові відповідних ситуацій, щоб увести діти у відповідні переживання. Нпр. вже давно знаємо те, що при нашому індивідуалізмі заслабо розвинена в нас риса характеру, що виявляється пошанівком авторитету, підпорядкуванням — не говорю вже безумовним, а конечним, раціональним — своєї волі вибраному власному проводові. На підсилення у молоді цієї риси треба би звернути особливу увагу. Всякі дотеперішні словні проповіди чи поуки на цю тему якихсь видних успіхів не давали. Виходить, або ми нездатні розвинути в себе цю рису характеру, або метода непідходяща. Пробуймо іншої, нової. Замісць проповідувати молоді про потребу пошанівку авторитету і підпорядкування своєї волі наказам проводу, вже заране впроваджуймо молодь у такі переживання (при помочі шкільних громад, самоврядних гуртків тощо), де ця риса характеру з'єдно мала би діяльно проявлятися і через те підсилюватись.

Що ця метода перевірена досвідною психольоґією відповідає дійсності, тобто, що через повторювання відповідних переживань означена риса характеру може розвинутися і скріпитися нераз аж до переросту (ґіпертрофії) про це свідчать такі явища, взяті зі звичайного життя.

Відома у професорів риса характеру, що то достачає так вдячного матеріялу гумористичним журналам, нпр. розгубленість, розсіяність. У молодому віці вона не виступає, появляється і підсилюється, щойно з віком розвивається, а причина цього розвитку і підсилення, завжди подібні до себе переживання в часі вчительської діяльности, переживання, де ця непомітна зразу риса, чи може лише її зав'язок, постійно дражнена, спонукувана до діяльного вияву, розвивається, підсилюється аж до переросту. Те саме можна сказати і про біґотизм старших жінок. Постійні переживання, получені із зверхніми виявами побожности, можуть у неодної ненормально розвинути таку рису характеру.

Такі перерости рис характеру хоч і вказували би на деяку небезпеку цієї методи у вихованні, (одначе в практичній педаґоґіці при відповідній поміркованости і увазі їх можна би легко оминути) — все ж є наглядним доказом правдивости підходу досвідної психольоґії до того комплексу духових явищ, що їх називаємо характером людини.

І. Галущинський.

ський і Демчук, генеральний прокуратор — Мартинець. Крім того слідство виявило, що при проводі створено непередбачений в Устрою — „Військовий Штаб ПУН“. Той штаб творять — ген. Віктор Курманович, як шеф штабу, Олекса Бойків, як шеф вишколу, Роман Сушко — шеф канцелярії, та інж. Михайло Селешко і згаданий ген. Капустянський. Та проте ця установа, яка вказує, що точку тяжести усунено з самого військового реферату, що його виконує наддніпрянець ген. Капустянський, — не є справжнім осередком військових справ, бо вони фактично зосереджуються у руках Головної Команди УВО. Її склад у тому самому часі був такий: командант — Евген Коновалець, секретар — Мартинець, референти: боєвий — Еміль Сеник, звязку, розвідки і кадри — Ришард Ярий, вишколу — Роман Сушко, фінансовий — Андрій Федина, та референт для справ Буковини і Підкарпаття Ярослав Барановський.

Крім наведених властей встановлено закордоном т. зв. секретарів, себто представників ПУН-у, які перебувають постійно в поодиноких столицях і мають за завдання репрезентувати інтереси ОУН. супроти місцевих чинників. Тими секретарями у періоді, що попереджував убивство з 15. червня 1934 р. були: в Італії — Евген Онацький, у Бельгії — Андрієвський, у Франції — Олекса Бойків (член УВО) в Австрії — Микола Сушко, у Болгарії — Іван Шиманський, та потім інж. Микола Ніцкевич, у Швайцарії сам Коновалець (який у 1930 р. перенісся з Берліна до Женеви), в Англії — Ляхович, на Литві — Осип Ревюк (член УВО), у Німеччині — Ярий зі своїм заступником Сидором Чучманом (членом УВО), у Данцігу — Андрій Федина зі своїм заступником Олександром Згорлякевичем (членом УВО).

(Згаданий Федина є тим, котрий опікувався Лебедем після його утечі з Варшави до Данціґа. Також на Федину і на Ярого покликався Лебедь, коли його арештували 23. червня 1934 р. у Берліні).

Як це виразно стверджують документи, найдені у Сеника, значна частина вичислених репрезентацій, у першу чергу: ковенська, берлінська, данціґська і праська мають характер „розвідчих експозитур“. Діяльність всіх повищих закордонних властей ОУН. і УВО. є тісно законспірована не тільки супроти т. зв. Бази, але і у взаємних відносинах. У першій черзі висловлюється це в уживанні умовлених шифрів, висловів та псевдонімів.

Діяльність закордонної влади ОУН. та УВО. є конспіративна. Тому в орґанізації вживають умовних шифрів, висловів і псевдонімів.

З документів Сеника та інших і зізнань св. Живорського виходить, що представники і керманичі орґанізації вживали таких псевдонімів: **Коновалець** — Віра, Вірський, Вірленко, Полковник, Евген; **Мартинець** — Туратті, Тур, Туркович, Волянський, Сокирка, Редактор; **Сціборський** — Орґанський; **Андрієвський** — Стобар, Ідаліст; **Капустянський** — Низола, Олександрович; **Дмитро Демчук** — Д. Д.; **Кушнір** — І. Дуб, Богуш; **Сеник** — Канцлер, Грибівський, Кащук, Брощак, Мілько, Урбан; **Курманович** — Торк, Курма; **Бойків** — Дубчак, Ігор, Ґраніт; **Роман Сушко** — Сич, Сичевський, Микола Мельничук, Гіполіт, Борис, Киевський, Кіндрат; **Селешко** — Оберський; **Ярий** — Ріко, Карпат; **Федина** — Сак, Саковський, Мойсей; **Ярослав Барановський** — Славко, Фіялко, Фіялкович; **Чучман** — Стемпняк; **Ревюк** — Понас, Іван Бартович, Йонас Бартовіціюс; **Онацький** — Кінь, Італ, Винар; **Микола Сушко** — Вінтер; **Згорлякевич** — Вуйко.

Спеціяльні назви мали теж осідки експозитур ОУН. І так називаються: **Прага** — Володівка; **Берлін** — Карпатівка, Оберша; **Женева** — Зеня; **Ковно** — Казань, Ленівка; **Брюсель** — Стобарівка; **Данціґ** — Мімозівка, Саківка, Пристань; **Рим** — Ромка; **Париж** — Дубівка.

*

(Дальше деякі уступи, що торкаються внутрішньої орґанізації ОУН і УВО, пропускаємо і подаємо чергові інші, цікавіші. Пропущені уступи видрукуємо все одно цілістю у чергових числах, у міру технічної змоги. Зазначуємо, що ввесь оголошуваний у нас текст — це **переклад**, без ніяких власних наших змін, скреслень чи додатків).

*

Допомога українських еміґрантів з Америки.

Уся орґанізаційна діяльність спотребовує великі грошеві суми. І ця справа була постійним клопотом проводу ОУН. Тому, що орґанізація мусіла з ходом часу закинути розвідку на чужу користь, а напади на державні каси у Польщі майже завсіди недописували грішми, спрямувала свої розшуки в іншому напрямі. Одним з джерел тієї допомоги стала в останніх роках українська еміґрація у Північній Америці. На її орґанізацію від самого початку звернув зорку увагу Е. Коновалець і згодом вдалось йому прихилити до своїх цілей, висилаючи туди висланників. Таким чином УВО, хоч не засновувала в Америці власних відділів, утворила там фактично свої експозитури, звязані з Головною Командою. Тими експозитурами є: 1) О. Д. В. У. — Орґанізація Державного Відродження України, яка ділиться на 47 відділів у Злучених Державах і видає свій орган „Вістник О. Д. В.У.“; 2) „Обеднання Українських Націоналістів“, яке веде свою діяльність теж у Злучених Державах і 3) У Н. О. — „Українське Національне Обеднання“ у Канаді зі своїм органом „Новий Шлях“. (Згадані часописи кольпортують теж тайно у Польщі).

Ці орґанізації вдержують постійний звязок з управою УВО. й ОУН., продають надсилані їм примірники „Сурми“, „Розбудови Нації“ і т. д. і впершу чергу підсилюють каси орґанізації в Европі грішми зі складок членів, зі спеціяльних збірок та з доходів з принагідних імпрез. Цю допомогу дають виключно для УВО. і гаслом до збірки є „боєвий фонд УВО в краю“.

Зі свого боку УВО. постійно робить заходи, щоби енерґійно використати грошево американську еміґрацію. Що якийсь час їдуть там найбільші агітатори як Сеник, Роман Сушко і передовсім сам Евген Коновалець. Вони обїзджають поодинокі осередки, щоби особистим впливом, сіянням ненависти до Польщі і заявами про недалекі осяги збільшити жертвенність. Численні документи Сеника яскраво освітлюють методи тієї грошевої аґітації. Своєрідним атутом є похвали про осяги підземної праці у Базі (краю). На думку начальної колеґії на жертвенність еміґрантів найкраще впливають акти терору у Польщі. Тому за кожним крівавим виступом, по вбивстві, нападах і грабіжах, йдуть заклики складати доляри. Що більше, надія дістати їх, є спонукою і рацією поновлювання терору.

29. вересня 1932 р. Коновалець у листі до боєвого референта Проводу Українських Націоналістів (ПУН-у) Сеника жалувався, що доходи з Америки зменшились і накликував, щоби як найскоріше „обробити“ еміґраційних діячів. І так у листі пише: „У міжчасі мусимо звернути пильну увагу на базу і там приготовити акцію в тим, що негайно підчас цієї або після неї ви мали би поїхати до Злучених Держав і там постаратися справу виступу відповідно скапіталізувати“. Як відомо, два місяці після того був збройний напад у Городку.

У березні 1932 р. „Мімозівка“, себто Данціґ повідомила секретаря О Д. В. У. Скоцька спеціяльною телеґрамою: „У Львові вбили ляцького комісаря Чеховського — розголосити вістку далі“.

У звязку з тим голова О.Д.В.У. Герман доручив негайно Скоцькові: „Треба негайно вислати відозви до відділів і до громадянства, щоби поспішило з пожертвами на УВО“.

Одначе не зважаючи на доходи з Америки, УВО. з трудом могло би вдержати свій адміністраційний апарат закордоном і продовжувати діяльність у Польщі коли би не допомога, яку давав у першу чергу уряд Литви.

Поміч литовського уряду.

Акти, найдені у Сеника, виявили безспірний факт, що впродовж останніх літ литовський уряд підтримував Українську Військову Орґанізацію (**Орґанізацію Українських Націоналістів**) постійними грошевими субвенціями, виставлюванням їй фальшивих пашпортів та влекшуванням переїздів під фікційними призвищами на аґітаційні кампанії до Америки, — вкінці примішуванням у Ковні видавництва У. В. О. „Сурма“.

У світлі тих документів стан річи у періоді, що попереджував убивство міністра Перацького, був такий:

У Ковні була розвідча експозитура УВО. (т. зв. Ленівка), зложена з кількох боєвиків тої орґанізації. Її керманичем був давній сотник української армії, Осип Ревюк(псевдо Понас, Іван Бартович), що виступав у Ковні під литовським назвищем Йонаса Бартовіціюса. Ревюк розпоряджав у Ковні друком „Сурми“ і численних протипольських брошур орґанізації. Редакційний матеріял був надсиланий з Праги (де містилася редакція під проводом Володимира Мартинця), а у Ковні, у місці строго законспірованім, були виконувані: друк, брошурування та розсилка видавництв. Окремі числа „Сурми“ були висилані частинно до Праги й інших осередків української еміґрації, частинно перепачковувані безпосередньо до Польщі, дорогою на Вильно, у чому безумовно були діяльні інші боєвики „Ленівки“.

Однак головною задачею Ревюка було робити заходи у ковенських властей щодо грошевих дотацій для орґанізації та інкасувати їх. Та справа часто згадується у довірочному листуванні ОУН, головно у листах Коновальця Ревюка і Сеника; не брак також натяків на ту тему у бюджетових обрахунках Орґанізації. У тих документах з обережности вживано назв, як напр. „Казань“ замісць Ковно, казанці замісць литовці, „мир“ як пашпорт, але й не брак зворотів, що вживають правдивих назв без ніяких обиняків.

На підставі тих документів треба признати річю певною, що литовський уряд виплачував Ревюкові квартально у користь Орґанізації рівновартість 1500—2000 нездевалюованих долярів. З тієї суми Ревюк видавав на друк „Сурми“ та на втримування ковенської експозитури ок. 200 дол місячно, решту переказував Коновальцеві, предкладаючи дотичні обрахунки у долярах або літах. Як виказує обрахунок за 1930 рік, Коновалець заінкасував у тому періоді від „Понаса“ 6.476·63 долярів нетто, себто після потручення коштів „Ленівки“ і „Сурми“.

Однак ті суми не задовольняли Орґанізації і в звязку з прикрощами дефіциту була в половині 1932 року обмірковувана думка подбати у литовського уряду за спеціяльну допомогу або бодай позичку. Що торкається фікційних пашпортів, то дістали їх: Ревюк, Евген Коновалець та члени Начколеґії: референт вишколу Роман Сушко і боєвий референт Еміль Сеник, обидва польські громадяни, що скриваються за кордоном. Сушко дістав пашпорт на назвище „Ніколяс Мельничук“, Сеник як „Омелян Грибаускас“. Вдовольняючи бажання Ревюка, литовське міністерство закордонних справ виробило на тих пашпортах візи кількох европейських держав та Канади і Сполучених Держав П. А. Щодо Сушка, то відомо крім того, що у свому пашпорті він був поданий як урядовець міністерства внутрішних справ Литви.

Тими пашпортами Сушко і Сеник, та навіть інші діячі орґанізації послугувалися нотopічно у численних державах середньої Европи й у Вільному Місті Данціґу. Однак передусім тих пашпортів, з відома литовських властей, вживали, їдучи по черзі до Північної Америки, щоби перевести пропаґандові обїзди по тамошніх осередках української еміґрації. Помагаючи до тих подорожей литовські власти пішли так далеко, що коли у 1932-му році еміґраційний уряд Сполучених Держав П. А. у Вінніпеґу не дозволив полк. Сушкові на вїзд із Канади до Спол. Держав, доки не предложить посвідки, що він дійсно є урядовцем литовського міністерства внутрішних справ, литовський консуль у Ню Йорку інтервеніював у тій справі спеціяльною телеграмою, вистосованою до уряду у Вінніпеґу.

У тому самому часі, коли згаданий Ніколяс Мельничук аґітував в Америці, до Польщі приїхав з відома ОУН тайний аґент литовського уряду та навязав у Східній Галичині (Малопольсце) звязок з українськими політичними колами.

Ціла та опіка була ведена з відома та рішення найвищих офіціяльних чинників Литви. Однаково Ревюк, як і сам Коновалець залишились у безпосередніх зносинах з міністром закордонних справ Литви. Тим міністром у часі від 1928 р. до 12. червня 1934 р. був, у кабінеті прем'єра Тубиліса, д-р Завніюс, раніш ґенеральний секретар литовського М. З. С. за правління Вальдемараса. З кінцем вересня 1932 р. Евген Коновалець скомунікувався за посередництвом литовського консуля у Цюріху, після чого 3. жовтня заповів Сеникові: „Хочу тут розмовляти з Завніюсом“. Те бажання здійснилось. Литовський міністр, який приїхав на Збори Ліґи Націй, перевів з Коновальцем 6-го жовтня особисту нараду. Про зустріч Коновалець писав до Сеника:

„Саме я вернувся з розмови з п. З. Розмова тревала майже півтора години. Була ведена у надзвичайно широму і приязному тоні. Я переконався, що відношення п. З. до нас є наскрізь позитивне і прихильне“.

Що враження Коновальця було узасаднене, свідчить хід розмови, описаний у тому самому листі такими словами:

„Я порушив у розмові — пише Коновалець — такі теми: 1) не зменшувати нам останньої рати, бо у нас панує цілком важка фінансова ситуація з тої причини, що жертви з Америки і Канади в останніх часах значно зменшилися. 2) Признати нам бодай у тій самій висоті, що досі, запомогу також на слідуючий рік. 3) Дозволити на видачу пашпорту для нашого делеґата, якого хочемо ще тої осени вислати до Америки, а також подбати за американ-

ську візу на той пашпорт; при тому я підкреслив, що сама американська віза, як навчив дотеперішний досвід (мова про вище згаданий випадок з Романом Сушком, фальсе Ніколяєм Мельничуком), не вистарчає, і тому я просив, щоби крім пашпорту видано нашому делегатові якийсь документ, що він іде в якихось справах до Америки.

Його (себто Завнюса) відповіди на поручені мною питання були такі ад 1) Буде старатися зробити все, що тільки в його силі, однак зазначив, що в тій справі багато до говорення має Тубиліс. Ад 2) Заявив, що вставив уже до бюджету ту саму суму, але чи вона втримається, залежить від того, чи і як буде зрівноважений бюджет. Та справа буде також залежати від міністра фінансів. На кожний випадок обіцяв свою поміч. Ад 3) Пашпорт видасть, чи радше доручить видати. Також подбає за американську візу. Однак зазначує, що та справа потребує щонайменше два місяці..."

З того опису виходить, що міністр Завнюс здавав собі справу, що та поведінка є ризиковна і може викликати прикрі наслідки для Литви.

„Казав, що поляки напевне слідкують за тою справою і можуть американському урядові доставити докази, що у Казані є така система, що дають пашпорти людям, які виїздять до Америки вести революційну роботу проти Польщі і то на добавок, при помочі польського громадянина. Колиб ту справу поляки доказали перед американським урядом, тоді в очах американців казанські пашпорти взагалі втратилиб на вартості і тоді він навіть для самих казанців не міг би дістати дозволу на виїзд".

Однак Коновалець успокоїв д-ра Завнюса запевненням, що всі засоби обережности будуть збережені.

„Я підкреслив ще, — пише — що всі наші делегати, які досі виїздили на ті казанські пашпорти до Америки, себто конкретно Гіполіт і Гриб, не виїздили на правдиві назвища і тому і полякам важко булоб доказати, що це їх громадяни".

Остаточно литовський міністр вдруге заявив, що „доручив видати пашпорт і подбає за візу та за „журналістичні посвідки для делеґата, потверджені ще міністерством".

Розмова перейшла дальше на справу побуту Коновальця у Женеві. (Слід вияснити, що швайцарська влада виступила в тому часі з застереженнями щодо дальшого побуту Коновальця і Коновальцеві грозило видалення зі Швайцарії.) Міністр Завнюс, пише Коновалець:

„сам навіть порушив справу дальшого мого побуту і конечности, щоб я залеґалізувався на тутешньому ґрунті". Я тоді відповів, що після полагоди пашпортової справи і остаточного вияснення, що я литовський громадянин, ніщо не стоїть на перешкоді, щоби я зареєструвався як литовський журналіст при Л. Н. В цій хвилині стоїть тому на перешкоді тільки та обставина, що не можу дістати в ніякий спосіб леґітимації від якогось литовського щоденника".

(Слід вияснити, що — як виходить з інших актів — Коновалець справді старався в тому часі через Осипа Ревюка за леґітимацію женевського кореспондента якогось литовського щоденника).

Звіт Коновальця звучить дальше так:

„Я просив його (себто Завнюса) в цій справі помочі. Відповів, що моя просьба цілком оправдана і що він у цій справі буде розмовляти..."

Міністр Завнюс, обмірковуючи цю справу, висунув потім проект, щоби таку леґітимацію виставила (оскільки Коновалець добре затямив) „Летувос Жініос", однак і в цьому випадку дещо боявся:

„Висунув низку застережень і острах, що поляки при першій нагоді витягнуть ту справу перед Л. Н. і тому мушу теж бути дуже обережний. Запитував мене, як полагоджена справа моєї кореспонденції і грошевих посилок і я дав йому в тім напрямку успокоюючі інформації. Взагалі я завважив з його сторони бажання дійсно допомогти..."

З черги обговорено „справу подорожі їх (себто Литви) делеґата до бази". Коновалець висловив занепокоєння, чи той делеґат зорієнтувався як слід у відносинах, але „у тій справі не було дощої мови, тому, що він (Завнюс) заявив, що „про подорож їх делеґата вправді знає, але звіту з неї ще не дістав".

Вкінці Коновалець „порушив справу міжнародньої політики, зокрема взаємини казансько-німецькі (себто литовсько-німецькі). Литовський державний діяч підхопив ту тему. Виявилась „дуже широка і щира розмова". Міністр Завнюс, пише Коновалець, просив нас, щоби ми й далі впливали у напрямку злагіднення тих відносин". Закінчена тим акордом нарада дала для УВО позитивні висліди. Гроші і далі були виплачувані, „Сурма" у Ковні друкувалась, пашпорти видавано".

Фінанси орґанізації.

Як уже зазначено, грошева поміч Литви відіграла визначну ролю при формуванні бюджету Орґанізації. У 1932 році, у критичному для ОУН періоді, коли доходи з Америки значно зменшилися і Коновалець наглив уладити у Базі нову „акцію", що далаб себе „скапіталізувати" серед еміґрації, ковенські субсидії, згідно з підрахунком Коновальця, досягли 50 проц. цілого доходу Орґанізації.

Що торкається цілости бюджету в останніх роках, архів Сеника не відкриває всіх джерел, з яких орґанізація могла черпати постійний чи хоч би часовий доплив фондів. Та ділянка, втримувана навіть внутрі Проводу у виімковій тайні, була доступна лише для найчільніших співкерманичів, і то виключно для членів Нач. Колеґії, тому, що всі доходи інкасує виключно УВО, отже ОУН, як така, є на повному її утриманні.

У тих обставинах зрозуміло, що Коновалець, який вяже у своїх руках без перерви зверхництво обох орґанізацій, зумів силою наростаючої традиції „вождівства" та особистою меткістю дійти до ролі самовладного розпорядчика конспіративних фондів. З його руки походять усі бюджетові прелімінарі, це він, а не фінансовий референт, збірає і перевірює рахункові звіти, він визначує платні, признає позички і допомоги, вкінці він редукує поодинокі платні і виповідає становища, коли признає дану станицю маловажною, а доходи недостаточними. У тому стану річей ролі: Сеника, як фінансового референта Проводу і Федини, як фінансового референта УВО, були радше формальні, ніж фактичні, та обрахунки, доконані на підставі документів, що їх найдено у Сеника, дають ледви дрібне поняття про зужиття фондів Орґанізації у Польщі і закордоном.

З тим застереженням слід навести такі дані: Доходи з Америки впливали до Орґанізації здебільша на руки Федини у „Мізовівці", який служив як „розподілочна стація", переказуючи, згідно з дорученнями Коновальця, частину впливів до Бази, частину до Коновальця чи інших, яких він вказав, членів Проводу. Доходи з Литви і інші впливали просто до Коновальця і він зі свого боку розділював їх на окремі фонди, переказуючи також деякі частини до Бази. **Обрахунки за 1930 рік, що обхоплюють очевидно тільки частину прибутків і видатків, виказують, що вплинуло: через Данціґ 15.595.77 долярів, через Коновальця 713 дол. Разом з переказами нетто з Ковна, дохід у 1930 р. був виказаний на 22.784.77 долярів (ок. 202.750.00 зол.). У тому числі Федина переслав до „Краю" 3.960 дол., та Коновалець 365 зол., себто разом 4.325 дол. (ок. 37.250.00 зол.). У році 1931 через „Саківку", себто експозитуру у Данціґу, вплинуло з Америки для Орґанізації 16.516.54 долярів (133.780.00 зол.). З тої суми Федина, на доручення Коновальця, переказав до Польщі 7.425 дол. (ок. 66.000 зол.). У 1932 р. бюджет виказує значний упадок доходів з Америки, у звязку з чим перекази з Данціґа для Бази обмежились впродовж перших трьох кварталів до 2.740 долярів (ок. 24.250 зол.), себто менше-більше до половини. Однак уже в 1933 р. зазначилась поправа фінансів Орґанізації, у звязку з чим Коновалець призначив для Бази суму ок. 81.000 зол., прелімінуючи крім того кошти „транспорту і звязку" на ок. 20.000 зол.**

Треба додати, що крім постійних грошевих додатків, „База" діставала спеціяльні грошеві засоби на кошти більших процесів, а також безплатні пересилки бібули і зброї, та що в краю Орґанізація збірала для себе складки і продавала видавництва, при чому боеві відділи ще на власну руку шукали собі фондів, виконуючи згадані раніш грабункові напади. Деяке світло на господарку Бази — у границях сум, отриманих споза кордону, дає найдений у Сеника касовий звіт Краєв. Екзекутиви за перший піврік 1931. У тому періоді дохід Бази був виказуваний на 30.530.90 зол. а видатки Екзекутива представляє ось як: **ОУН 15.091 зол., Б—рат (себто боевий референт, або УВО) 2.326 зол., процеси 8.925 зол., і допомоги для вязнів та ріжне 4.530 зол., себто разом 30.872 зол.** З окремих рубрик виходить, що у відділі „ОУН" видано 6.700 на субвенції для леґального часопису „Український Голос" та 3.385 на „допомоги і платні" для найчільніших членів. У відділі боевого референту вичислені видатки на курси, підручники, виїзди та закупно револьверів.

Готівкові перекази до Бази зїдали пересічно ок. 25 відс. доходів Орґанізації. Закордонний бюджет був складаний окремо для УВО і для ОУН, але з тим, що бюджет ОУН (себто Проводу) творив одну з позицій загального УВО. **В обох відділах львину частину закордонного капіталу зїдало вивінування членів Нач. Колеґії і Проводу.** Розпряжіність тих платень була дуже велика, однак деякі платні не були офіціяльно виказувані, криючись у „спеціяльних фондах" (напр. Ярий, Понас), інші знову припадали декотрим членам подвійно: з бюджету УВО і з бюджету ОУН (напр. Мартинець і Сеник), вкінці інші, наоко малі, лучилися з поважними „ричалтами". **Однак найвища платня приходила Коновальцеві, який як Верховний Командант УВО діставав 150 незлевалюованих долярів місячно, не рахуючи коштів адміністрації, канцелярії, подорожей і секретаріяту.**

Одночасно чимало „секретарів" на менших станицях діставало платні цілком скромні. Один із „секретарів", **Іван Шиманський**, висланий до Болгарії, розвинув серед тамошньої української кольонії живу діяльність, але **діставчи лише 5 долярів місячно** найшовся у такій діймавій нужді, що коли всі поклики за рятунком та навіть інтервенції Сціборського у Коновальця не увінчались успіхом, **закінчив життя самогубством (травень 1933).**

Крім особистого вивінування, доходи Орґанізації розходились на: кошти видавництв, конференції і зїзди (плачено подорожі і дієти), утримання чи допомоги для боевиків, що втекли з Польщі, вкінці допомоги для леґальних орґанізацій, опанованих та інспірованих ОУН, напр. ЦЕСУС (Центр. Союз Українського Студентства) з місцем осідку у Празі, якого головою є Ярослав Барановський. З видавництва, крім „Сурми", яку оплачував литовський уряд, найбільше грошей зїдала „Розбудова Нації", друкована в Празі, та „Український Націоналіст", видаваний у Празі і Відні. Тереном, на який хоронилися біженці з Польщі та з якого було ведене орґанізаційне всіляке пачкарство, були у першу чергу: Вільне Місто Данціґ і Чехословаччина.

Зізнання підсудних про протисовітську акцію.

Слідство виявило у подробицях діяльність боевого референту у Львові у 1933 р., коли то в терористичній акції взяли участь підсудні Підгайний, Мигаль і Качмарський. На доручення Бандери Підгайний обняв управу одного з боевих відділів у Львові, а Мигаль управу боевої розвідки при тім відділі. Крім того оба дістали доручення скуповувати зброю й муніцію. Підгайний і Мигаль приступили до боевої акції у звязку з підготовою до замаху на большевицький консулят у Львові. Цей замах виконав 21. жовтня 1933 р. 18-літній Микола Лемик, який застрілив з револьвера секретаря консуляту Майлова і ранив возьного Джугая. Перед наглим судом Лемик вияснив, що задумував убити представника СССР і що атентат виконав на приказ ОУН. Блищі подробиці цього злочину виявили Підгайний і Мигаль по їх арештуванні 1934 р. І так Підгайний вияснив, що його Бандера поінформував, що у звязку з задуманою УНДО-м протестаційною акцією проти переслідування українців у СССР, орґанізація рішила випередити цю демонстрацію замахом на большевицького консуля у Львові. Бандера перевів анкету між боевиками ОУН, шукаючи добровольців до цього атентату. З відповідей на анкету Бандера був дуже вдоволений, бо — як говорив — виявила вона готовість 75 відсотків боевиків виконати це завдання. Вкінці Підгайний вияснив, що перед атентатом Бандера довше розмовляв з Лемиком і дав йому вказівки, як виконати вбивство і як поводитися по замаху.

ПЛЯНОВАНИЙ АТЕНТАТ НА АНТОНА КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО.

ОУН задумувала крім консуля вбити теж проф. Антона Крушельницького, редактора пробольшевицького журналу „Нові Шляхи" у Львові. До цього вбивства не дійшло тому, бо Підгайний відкликав приказ в останній хвилині відкладаючи на пізніше. Вкінці ці пляни розвіялись, бо боевика, який мав виконати це завдання, арештували у звязку зі справою Лемика. Знову Антін Крушельницький припинив видавати свій журнал і виеміґрував до СССР.

Як убили Якова Бачинського

ЗІЗНАННЯ ПІДСУДНИХ ПРО ВБИВСТВО БАЧИНСЬКОГО.

Заки почали нові підготування до замаху на Кособудського, Бандера видав приказ підготовити вбивство Якова Бачинського, який — згідно з його інформаціями — був інформатором поліції. Підгайний — який з Бачинським заприязнився — познайомив Бачинського з Косівною, щоби влекшити їй розвідку. Опісля Підгайний дав приказ Качмарському, щоби до-

брав собі ще якогось товариша і приготовився до вбивства Бачинського. Качмарський, як сам признає, згодився, і в порозумінні з Підгайним, запевнив собі допомогу свого знайомого, члена ОУН., Івана Яроша. На пропозицію Качмарського рішили вбити Бачинського затроєними кинжалами, які позичив Підгайний від Бандери. Одночасно Підгайний дав Качмарському і Ярошеві револьвери, між іншим автоматичний револьвер „Гішпан“, кал. 7,65 мм. — тойсамий, який опісля вжили до чергового атентату на Бачинського і в дні 15. червня до вбивства мін. Перацького.

На Бачинського виконали напад 31. березня 1934 р. ось так: Спершу Мигаль показав напасникам Бачинського, опісля під притокою балачки, затримав його на вулиці аж до означеної з Качмарським години. Коли ж Бачинський, попрощавшись з Мигалем, пустився йти до своєї хати при вул. Декерта — Качмарський і Ярош догонили його в темноті і ранили канжалами кілька разів. Але удари були слабі і Бачинський не втратив притомности, став кликати на поміч і тому напасники втекли, покидаючи по дорозі кинжали. Того самого вечора Качмарський стрінувся з Підгайним і звернув йому револьвери, що Підгайний признає.

Як виявилось, рани не були тяжкі і Бачинський по кількох днях покинув шпиталь.

Тому, що поліція вела доходження і Бачинського мала переслухати, Мигаль настрашився, що він може кинути на нього підозріння. Тому зажадав від Підгайного, щоби атентат повторили і Бачинського вбили. На приказ Підгайного Качмарський і Ярош засілись з револьверами, які дістали від Підгайного, вечором на Бачинського в Єзуїтськім (Костюшки) городі. Мигаль і Сеньків (який потвердив ці подробиці) затягнули Бачинського до ресторану „Вінда“ при вул. Коперника і звідтіля в означеній годині перевели його через город, щоби Качмарський і Ярош могли виконати своє завдання. Одначе до вбивства не дійшло, бо обі сторони з невідомої причини не стрінулися.

Дальші спроби вбити його підняли з „трійкою“ Мирона Королишина, яку Качмарський приєднав тоді до боєвого відділу через Королишина. До цієї трійки входили: Королишин, псев. „Хмара“, Гриць Мацейко — „Гонта“ і якийсь мужчина невідомого призвища — „Залізняк“.

По кількох спробах заманити Бачинського у відлюдні місця уладжено на нього між іншим таку засідку: Качмарський і його відділ, озброєні револьверами, засілись при вул. Кадецькій (у Стрийськім Парку). Зарицька і Сеньків з доручення Мигаля пішли до Бачинського і неправдиво повідомили його, що Мигаль занедужав на серце і взиває його негайно до себе. Бачинський у добрій вірі пішов з ними на вул. Кадецьку, де згідно з пляном спершу відлучився Сеньків, опісля мала відійти Зарицька, щоб уможливити акцію боївки. Але і тим разом не повелося, бо внаслідок непорозуміння що до часу стрічі при вул. Кадецькій, Качмарський розпустив свій відділ, заки Зарицька вспіла завести там Бачинського.

Підс. Зарицька виснила, що Мигаль попередив її, що Бачинський є „непевним чоловіком“. Догадувалася, що є конфідентом поліції. Ведучи Бачинського на вул. Кадецьку догадувалася, що „йому хочуть там зробити щось злого“, врештою знала, що вже раз покололи його ножами. Знала теж, що справа має „політичне тло“ і хоч сама до ОУН. формально не вступила, була свідома, що виконує річ для цієї організації.

Сеньків зізнає, що коли зі Зарицькою дістав приказ витягнути Бачинського на вул. Кадецьку, знав, що там буде замах на Бачинського.

Зі згідних зізнань Підгайного, Мигаля і Сенькова виходить далі таке:

Після невдалої засідки у Стрийськім парку, Мигаль і Сеньків піднялись самі вбити Бачинського. Підгайний, якого принаглював Бандера, піддержав намір Мигаля і дав йому револьвери: „Мавзер“ кал. 6.35 і згаданий „Гішпан“ кал. 7.65. Мигаль дав менший револьвер Сенькові, сам затримав револьвер „Гішпан“. 9. травня 1934 р. вечором оба запросили Бачинського до ресторану, почастували горівкою, вивели до Стрийського парку, де спершу Мигаль, за ним Сеньків віддали до нього зненацька кілька стрілів і вбили на місці.

Після втечі стрінулися в умовленім місці з Марією Косівною, якій віддали револьвери. Опісля зійшлися у ресторані з Підгайним і здали йому звіт зі замаху.

Після вбивства Бачинського Мигаль попав у духову депресію. Коли поліція візвала його до переслухання у справі тієї смерти. Бандера казав ції, На доручення Бандери, Мигаль — який з Байому скритись, заповідаючи, що вишле його до Кракова на кілька місяців. Одначе виявилося, що поліція є на фальшивім сліді. Тому Мигаль склав неправдиві зізнання і залишився у Львові, тим більше, що організація приготовлялась до дальших боєвих актів

ЗІЗНАННЯ ПІДСУДНИХ ПРО ВБИВСТВО БАБІЯ.

Арештування 14. червня 1934 р. тільки хвилево припинили терористичну діяльність ОУН. у Львові.

З вияснень мигаля і Малюци виходить, що в липні 1934 р. з доручення Малюци, Мигаль вів приготування, щоби **побити пос. Михайла Матчака з Української Соціялістично-Радикальної Партії за критику ОУН.** у „Громадському Голосі“. З тією метою Мигаль перевів розвідку що до способу життя Матчака і сам виконав боксери, призначені до нападу, що його мав виконати невідомий боєвик.

До побиття не дійшло, бо вбито Івана Бабія, директора державної гімназії у Львові з українською мовою навчання.

Цей замах — що його опісля вихваляли органи ОУН. — виконав 25. липня 1934 р. **Михайло Цар** (помилково Савчук), який стріляв до Бабія при вул. св. Петра з револьверу Ортґеш. Підчас утечі зранився, бо не міг втекти, і помер 14. серпня у вязничнім шпиталі.

У справі цього вбивства підсудні **Підгайний, Мигаль, Малюца і Качмарський признались до участи:**

Як зізнають Підгайний і Малюца, приготування до замаху почали ще на приказ Бандери. Тойже Малюца і Мигаль зізнали, що по арештуванні Бандери Малюца обняв управу боєвої акції і доручив Мигалеві зорганізувати це вбивство. З тією метою дав йому відручний ситуаційний шкіц з визначенням місця для вбивника і для помічника, який мав крити утікача. Атентат мали виконати боявики, які підлягали Качмарському. Як запевняє Мигаль, револьвер дав Малюца; зате Качмарський впевняє, що револьвер дістав від Мигаля. Спершу замах мали виконати перед визначеним на 6. липня 1934 р. процесом Лемика і товаришів перед судом присяжних, де Бабій мав зізнавати як свідок. Мигаль обговорив з боявиками (як вияснює Качмарський — з Королишином і „Залізняком“) подробиці акції, розділив ролі, оглянув терен, дав боєвикам ціянкалі, яку мали зажити, якби їх мали схопити. Качмарський додає, що коли цей „Залізняк“ мусів виїхати зі Львова, він сам його заступив і враз з Королишином уладив засідку, але до вбивства не дійшло з приводу невідповідних умовин.

Другу спробу підняли по процесі, який тягнувся до 14. липня. І тим разом до зорганізування атентату визначили Мигаля, ролю вбивника призначили Цареві, якого звів з Мигалем на приказ Малюци Адріян Горницький, — що він сам признає. Мигаль вияснює одно згідно з Качмарським, що револьвер Ортґеш, із якого вбили дир. Бабія дав Цареві Мигаль, відібравши його від Качмарського.

Мигаль запевняє, що виступив проти вбивства. Хоч мав виконати ролю помічника Царя, навмисне не прийшов в означеній порі і тому не був свідком ні помічником при замаху. Одначе ці вияснення заперечує Малюца і член ОУН. Йосиф Мащак, якого Малюца призначив зверхником Мигаля. Зі зізнань Малюци і Мащака виходить, що Мигаль не був помічником Царя, але організато.

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ. 69)

ГМІНД.

ТАБОР УКРАЇНСЬКИХ ЗБІГЦІВ І ВИСЕЛЕНЦІВ У ЧАСІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 1914—1918

Спогади зперед 20-ти літ.

Перший транспорт виселенців разом із худобою привезли до Гмінду 19. серпня 1915. року. З двох сіл — Сокирчина з городенського і Долини з товмацького повіту — навезли тоді до табору 47 коров і 150 коней. Розмірно не була це така велика скількість, щоб її годі було примістити, але табор і на це не був приготований. Як доісторична чумацька валка розтаборилися ці люди з возами, яких привезли до сотні, з кіньми і товаром на площі перед так званими „люксусовими“ бараками в пятнацятій секції. Вози з жінками, винужденілою дітворою і рештками домашнього добутку, понакривані полотнами і рогожами, робили достеменне враження, гейби якась циганська валка. Управа табору, не маючи ані паші ані стайнів, загадала цей привезений живий інвентар частинно продати, частинно винайміти дооколичним німецьким господарям. Похопних до купна й аренди німців явилося в означеному дні чимало. Одначе власники худоби, дізнавшись, в чому діло, і чути не хотіли про те, щоб мали її позбутися. Сокотили свою „маржину“ як день так ніч, не віддалювались від неї ні на хвилинку, а на всі намови і переконування зводили веремія: „Ми сюди з худібкою приїхали і з худібкою вернемось домів“... При евакуації говорено все, що це діється тимчасово на кілька днів“.

Управа була в клопоті, а не хотіла через дурницю викликувати бучу; тимпаче, що ввесь табор станув по боці власників худоби. З уваги на те, що покищо не йшло тут про більшу скількість, а всі коні й вози придалися до роботи в самому таборі, побудовано тимчасову колибу, в якій приміщено частину коней і дещо коров; решту порозміщувано по винайнятих у ґміндівських господарів стайнях. За солому і пашу дбала таборова управа; крім цього власникам возів і коней платили денно по дві, відтак по три корони. Молоко від коров належало до їх власників.

Але такий тимчасовий улад не дався утримати, коли в наслідку російської офензиви на лінії Серет-Стрипа в січні і лютім 1916. р. привезено до табору, одним махом 659 штук рогатої худоби і 362 коней. Наново табор зачумачів, а ревіт перемерзлої і зголоднілої худоби як день так ніч лящів в ухах і нагадував, що з тою масою тварини „щось“ треба зробити. Поквапом наймлено у Гмінді десять нових стайнів, у таборі побудовано особливий худобячий барак, приділено догляд, назначено окремого інспектора, тощо. Всеж таки годі було всю худобу примістити і прокормити. Тому управа, хоч і всупереч волі власників, повинаймала коні німецьким господарям до їх вжитку, за що вони мали платити зразу по пятьдесять сотиків, відтак по одній короні від коня. Брали або на постійне, або на час робіт. Така практика булаб хосенна, якщоб не жадливі глитаї, котрі робучу силу коней використовували до упаду, а кормили їх самою соломою, що коні ледви волочили ногами і — здихали. З цього приводу були навіть судові процеси за відшкодування. Проворніші переконавшися про неабияку робучість галицьких коней, воліли їх купити, ніж наймати. Розуміється, купити якнайдешевіще. Тимто заходили і мантили власників всілякими засобами, давали їм дещо харчів, підпоювали, доплачували, словом — обдурювали. Пішли глухі скарги людей на такі мантійства. Вмішався в діло д-р Билинський, до якого ці справи належали і перепер на засіданні управи рішення, що кожна продажа худоби, непотверджена таборовою управою — неважна.

Цим д-р Билинський стягнув на себе гнів німецьких глитаїв так, що їх орган „Gmündner Zeitung“ накинувся на нього з усією злідливістю, пятнуючи його за ці „коні і корови“ як вороже настроєного до німецького народу й австрійської держави. Ту злобну статтю дав посол Василько особисто міністрові перечитати і зясував йому суть справи. Внаслідок цього появився міністеріяльний розпорядок, що в цілості потверджував постанову таборової управи; крім цього завели для оцінки худоби і шкід окрему оцінкову комісію, до якої належав також д-р Билинський і власники худоби. У розпорядку виразно потверджено, що коні й корови лишаються власністю селян, які їх привезли і при репатріяції вони зможуть назад їх забрати.

Одначе, коли війна протягалася в безконечність, а з виселенецькими транспортами до кінця 1916. року навезено до табору свіжих 2.517 штук рогатої худоби і 580 коней, виявилося, що перетримати таку скількість худоби для власників — неможливо. Ще з весни 1916. року винаймувала управа для цілей господарства три малі хутори (фільварки): „Кірхберг“, „Шечфельд“. „Вайнеон“ і туди вислали більшу частину

тільки мав розділити ролю між Цара і його товариша (яким був хтось інший, не Мигаль) та видати їм зброю і прикази. Як Мащак ствердив, усі ті чинности виконав Мигаль і взагалі вивязався зі свого завдання. Це перевірив Мащак на основі власних звітів Мигаля і його помішника.

Щож торкається Мащака, Мигаль виясніює, що коли розійшлася поголоска, що арештовані „у краківській справі" (себто 14. червня) „сиплять", Мащак відгрожувався, що пішле їм до вязниці в їді отруту.

На тім — внаслідок арештувань — закінчилася організаційна діяльність членів боєвого реферату ОУН. у Львові, підсудних у цій справі.

При ревізії у Качмарського знайшли набої і револьвер. Ця зброя походить від Підгайного. Ревізія у Малюци і Мигаля не дали вислідів.

Підс. Роман Мигаль після зложення вище згаданих вияснень на тему своєї ролі і діяльности в ОУН. **заявив слідчому судді до протоколу, що зізнав щиро, совість має чисту, і „радо понесе кару смерти, якщо своїми зізнаннями причиниться до зліквідування ОУН. та отворить очі українській молоді на дійсний стан річей".**

Слід додати, що за ці поодинокі злочинні проступки, які описано на основі власних зізнань підсудних, ведуть окреме слідство супроти Бандери, Підгайного, Малюци, Мигаля, Качмарського і Зарицької та інших осіб у Львові.

*

ЗАГАЛЬНІ ВРАЖІННЯ НАШОГО КОРЕСПОНДЕНТА.

ВАРШАВА, 19. листопада 1935. (Від нашого спеціяльного кореспондента).

Першим ділом судових справоздавців було сьогодні рано познайомитися з тими рефлексіями, що їх оголосили з приводу процесу у ріжних часописах. Відразу всіх вразило, що варшавська преса має значно більшу свободу висловлювати вражіння й уваги про поодинокі моменти процесу. Представник „Діла" інтервеніював у присутніх на розправі: пресового прокуратора п. Шульца та представника Міністерства Внутрішніх Справ у справі вчорашніх скреслень його уваг, які — здебільша того самого змісту — побачили свобідно світ у варшавських часописах, та звернув увагу на трудноші, звязані з пресовою службою у таких умовинах.

Що торкається самих рефлексій, то з нинішніх польських ґазет видно, що ріжні часописи діяметрально ріжно характеризують поодиноких обвинувачених. Для „Польскі Збройної" обв. Чорній є напр. „найповажніший з усіх обвинувачених", а для „Експресу Пораного" він має „доробливо налите тупе лице". Зате майже всі польські ґазети доволі прихильно висловлюються про обв. Гнатківську, що ввесь час поґідно усміхається.

На нинішній розправі був збережений той сам порядок на салі, що вчора. Тільки обвинувачені мали вже змогу розмовляти з собою й оборонцями. Найбільше вдоволений з цього Лебедь і Гнатківська, які не потребують уже переморгуватись і говорити самою тільки мімікою.

Нині ввесь час відчитували акт обвинувачення. Атмосфера нудна. Нуди грозять ще більше у найближчих трьох днях. Тому, що обвинувачені відмовились говорити по польськи, будуть відчитані їх зізнання зі слідства. З авторитетних джерел дістаємо таке пояснення, чому суд не допускав зізнань в українській мові: Всі обвинувачені у слідстві і в суді признали, що вміють по польськи у письмі і слові. Крім того деякі обвинувачені склали всі або частину зізнань у слідстві по польськи. Мовний закон торкається лише східних воєвідств і тому нема ніодного арґументу, щоб допустити зізнання в українській мові.

Проте на салі був уже присутній покликаний судовий перекладчик до української мови — для перекладу тільки тих частин, які евентуально малиб увійти до протоколу.

Перші свідки дістали покликання на розправу щойно на суботу. Салю по скінченні розправи кожним разом опечатують з огляду на справжній музей особливостей, розложених на столах перед трибуналом: є там фляшки, реторти, розібрані частини бомби, валізки, ріжні частини одягу і т. д. Усе це лежить на столах підчас усього процесу.

Сьогодні був присутній на салі розправи м. ін. голова У.П.Р. В. Мудрий.

Як довідуємося, поголоски, що появилися у варшавській пресі, про приїзд на розправу додаткових оборонців д-ра Окуневського і д-ра Блажкевича не відповідають правді. (ік.)

ЯПОНСЬКИЙ УЛЬТІМАТ.

ПЕКІН, 19. 11. ПАТ. З міродатних джерел повідомляють, що ґенерал Доігара вислав ультімат до льокальної військової влади Півн. Китаю, домагаючись, щоб найпізніше у середу погодився на проект нової організації. Тому, що японські війська зосереджені при китайському мурі та загрожують окупацією провінції Гопеі, нема сумніву, що відповідь буде прихильна.

Непристойний виступ.

Заява Фільольоґічної Секції Наук. Тов. ім. Шевченка.

Із Фільольоґічної Секції Наук. Товариства ім. Шевченка у Львові дістаємо таку заяву з проханням помістити її на сторінках нашого часопису:

„В ч. 44. „Мети" за 1935. р. появився фейлетон за підписом д-ра К. Чеховича під заголовком „Літературознавство д-ра М. Рудницького" з приводу викладу д-ра М. Рудницького на засіданні Фільольоґічної Секції 26. жовтня ц. р. Фільольоґічна Секція Наук. Т-ва ім. Шевченка заявляє, що досі не водилося, щоб члени чи гості, які бувають на засіданнях, замісць брати участь у дискусії, як це було з п. Чеховичем, переносили полеміку на шпальти ґазети. Залишаючи на боці непристойний тон фейлетону, Секція Т-ва, повагу якого нібито береться боронити п. Чехович, уважає, що саме такі методи підривають повагу наукової установи".

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— З причини зливних дощів у Франції ріка Лярґ біля Ліону виступила з берегів та залила залізничий тор Гренобль—Марсель. Рух на цій лінії припинений.

— У місті Чепо повінь знищила 400 домів. 800 осіб схоронилось на недалеких горбках. Харчі й ліки постачають їм літаками.

— Ірляндський ґен. О. Доффері виголосив нагальну промову проти санкцій і заявив, що „голубі сорочки" не візьмуть участи в санкційних розпорядках.

— Арґентинські італійці орґанізуються, щоб бойкотувати товарі держав, що беруть участь у протиіталійських санкціях.

— Естонія прилучилась до санкцій — проти Італії. Італійці в відповідь повідомили, що не впустять до Італії транспортів бараболі, які є тепер у Таллінi, призначені на експорт до Італії.

ЄГИПЕТСЬКА ЖАЛОБА НА В. БРИТАНІЮ ДО ЛІҐИ НАЦІЙ.

КАІРО, 19. 10. ПАТ. Студенти збираються в деяких дільницях міста. Комунікат міністра освіти пригадує, що згідно з законом з 1929 р. особи, що підбурюють студентів до маніфестацій або страйку будуть карати вязницею до 5 місяців або гривною від 20—50 фунтів.

Райтер подає, що провідник вафдистів Вагос-паша у меморандумі до Ліґи Націй обвинувачує В. Британію у подвійній грі, що виступає в Женеві як оборонець мира і справедливости і водночас нарушує незалежність Єгипту та займає його пристані і територію.

Збирайте датки і дарові книжки для заспокоєння духових потреб наших заточенців і шліть на адресу Т-ва „Просвіта" у Львові, Ринок 10.

ром убивства. Взагалі не мав бути при вбивстві, виселенецьких возів і коней. Одначе суперечки і свари з власниками худоби не переводилися, а управа в утриманням не могла собі дати ради. Врешті розпорядком з 3. серпня 1916. р. викупив долішньо-австрійський уряд на власність держави всі збіглецькі коні, вози і рогату худобу, а для ведення доцільної господарки установлено у Ґмінді окремий „Господарський Відділ" під начальною орудою пребогатого власника дібр та промислових заведень барона Клінґера та безпосередньою управою якогось галицького обшарника Вартановича. Той новий „Господарський Відділ" приарендував до давніх іще один новий фільварок у самому Ґмінді і заложив на „Вольфсгоф" і окремий бараковий табор для худоби. Оцінкова комісія цінила і штемпувала кожну штуку, а власники діставали на дотичні кошти купони, за які їм платили готівкою при репатріяції.

У жовтні й листопаді 1916. року переняв „Господарський Відділ" від буковинського уряду 1.580 штук рогатої худоби, так, що загальне число привезених до Ґмінду тварин досягало 8.000 штук рогатої худоби і 1.100 коней. За 16 місяців продав „Господарський Відділ" з тої загальної скількости 2.590 штук на заріз таборовій прожиточній кампанії, а 1.500 штук до Відня. Живцем віддано виселенцям при репатріяції всього 45 штук, а 200 коней відставлено до Кракова для „Краєвого Господарського Товариства". Нема сумніву, що ця виселенецька худоба пішла на заріз для виживлення німецького населення, а власників сплачено обезвартненою валютою. А які тисячі живого статку змарнувалися в Галичині?!...

(Далі буде).

Українізація двох церков у Кремянці і Дубні.

Архиєпископ Олексій дозволив відправляти богослуження українською мовою в церкві Святого Хреста у Кремянці і в церкві Спасителя у Дубні. Тексти молитов, перекладів яких церковна влада дотепер не затвердила, будуть відчитувати чи пак співати у церковно-слов'янській мові з українською вимовою. Українська суспільність з вдоволенням приняла до відома цей розпорядок, бо дотепер ні Кремянець ні Дубно не мали богослуження з українською мовою

Завзяті бої у Східній Африці.

НАЙБІЛЬШИЙ ЛЕТУНСЬКИЙ НАПАД.

АДДІС-АБЕБА, 19. 11. ПАТ. Ґенерал Веґіб Паша приїхав нині зранку до Гаррару з фронту та привіз зі собою свого секретаря, що є хворий, щоб примістити його в шпиталю.

Абісинський уряд замовив в англійських підприємців 4 трисобові літаки призначені для штабу неґуса.

ПАРИЖ, 19. 11. ПАТ. На фронті в Оґадені абісинці щораз енерґічніше опираються, головно між Даґґабуром і Ґораґаі. Малі групи абісинських вояків безупинно кружляють довкола італійських позицій і скорими руками посуваються здовж фланків італійської кольони, нападаючи на неї вночі. Італійські страти, хоч менші від абісинських, всетаки дуже поважні. Абісинці все ще займають Даґґабур. Рас Насібу і Веґіб Паша розпоряджають 120-тисячною армією, що боронитиме Джіджіґі. Італійці мають в Оґадені мабуть тільки 50.000 вояків. Дощі, що падають іще в Оґадені, влекшують абісинцям боронитися.

ПАРИЖ, 19. 11. ПАТ. Напад двох італійських летунських ескадр над долиною на південний схід від Макаве був мабуть найбільшим летунським нападом від початку війни. Італійські літаки запримітили поважні абісинські сили, яких 20 тис. вояків. Абісинці стратили 6.606 вбитих і ранених. Літаки скинули 6000 кг. бомб. Абісинський вогонь був незвичайно цільний.

ДШЕДДАХ, 19. 11. ПАТ. Те, що Ємен оголосив невтральність, спричинили старання абісинських делеґатів, що недавно приїхали до Дшеддах. Король Геджасу Ібн Савд рішив застосувати гостру невтральність та відмовляє дозволу на експорт верблюдів, хоч італійці жертвують дуже високу ціну.

Чеська преса й українська справа.

ЧСЛ. ПРЕСА ПРО УКРАЇНУ.

Чехословацька преса присвячує українським справам все більше уваги, розуміється, зі свого особливого погляду, що дуже часто буває підпорядкований сучасному неорусофільству чи пак совітофільству. Заслуговує нашої уваги статтяя В. Алексеева, московського кореспондента „Lidov. Novin“ (ч. 567 з 13. XI.), хоч більше значіння вона буде мати певно для правлячих совітських кол. Автор твердить у довшій статті, не заікнувшись, про „великий успіх Совітського Союзу в національній проблемі“. Відважно торкається таких напр. питань, як будівництво промислу, шкільництва і культури на Україні, взаємовідносин українців і росіян в урядових колах, легальности українців, добровільної українізації неукраїнців тощо. Все це з авторитативними твердженнями про „національні республики, як упривілеені в СССР“. Не менш брехливо пише п. Алексеев і про положення Білоруси та про жидівське питання.

Наш давній противник, д-р К. Крамарж, виголосив у чсл. парляменті промову про міжнародню ситуацію з нагоди експозе міністра д-ра Е. Бенеша. Йому не подобалося, що д-р Е. Беннеш уперше говорив офіційно про нарід руський і нарід український і „так розриває єдність руського народу — а то є найстрашніше, що міг зробити“. (Národní Listy, ч. 308, 10. XI.). Д-р Крамарж признається, що і він „не оправдував (?!) нерозумної царської політики щодо малоросів, зовсім навпаки, але розривати єдність руського народу (?), що є самому малоруському (!) народові дорожча(?), ніж пан міністр Бенеш гадає..., не мав права зробити міністр Чехословацької Республики“... Д-ра Крамаржа все ще страшить кошмарний сон „Берлін—Україна“, в якім бачить Україну у вигляді гуми, що постійно розтягається від Підкарпатської Руси аж до Владивостока.

Щож після цього дивного, коли такий словак Богдан Зборовчак, настрашений поширюванням ідеї відродження України й українщенням (?!) словаків греко-католиків на східній Словаччині, кричить цур, цур... „вже минула доба насильної асиміляції“... (Narodnie Noviny, Turč. Sv. Martin, 9. XI., ч. 96)

КРИТИЧНИЙ ГОЛОС ПРО ЧЕСЬКЕ РУСОФІЛЬСТВО.

При загальнім совітофільстві чеської преси особливо помітний тверезий голос про потребу критичного роздумування над новітнім русофільством. Зустрічаємо його на сторінках тижневика „Přítomnost“ (ч. 44 з 6. XI.). Автор між інш. пише: „Людям, що їздили від нас подивитися в СССР, там подобалося. Однак запитайте: Хотів би, хотіла би там залишитись? — і дістанете відповідь: Ні, не хотів би, не хотіла би. — Це є доказом, що нинішне русофільство наших русофілів не проникає в їх душі... Русофільство наших днів про наш успіх і про успіх СССР потрібно позбавити двох хиб: снобізму й некритичности. Що почасти не є новою річчю: наше попереднє русофільство було теж некритичне: бачило зовсім іншу Росію, ніж у дійсности Росія була“...

УКРАЇНІКА.

Словацький місячник „Živena“ (ч. 8 ц. р.) вмістив розвідку проф. Д. Чижевського: „Вічно жіноче у словацькій фільософії“, в якій автор висвітлює, як словацькі фільософи Гостінський та Грабоць розвязували питання „вічно жіночого“ та місце їх думок в історії слов'янської фільософії.

Праське видавництво Фр. Борового видало під назвою „Що читати?“ покажчик порученої німецької, романської і слов'янської літератури. В покажчику вказано й літературу українську та білоруську.

„Národní Politika“ (ч. 312, 14. XI.) в замітці Jos. P. — „Павел Йоз. Шафарик та українці“ реферує статтю проф. К. Студинського в „Нашій Культурі“.

Спортове життя Чехословаччиии.

Спорт у наших часах є одним з найкращих засобів скріплення не тільки народнього здоровля, але також і виявом культурної зрілости та розвитку товариськости народніх мас. Ніщо інше так не характеризує соціяльну силу суспільства, як його спортове життя. Можемо сміло сказати, що перевагу все буде мати те суспільство, яке при всіх інших однакових умовинах переважатиме друге суспільство своїм спортом, його формами, числом спортових клюбів, числом та якістю їх членів.

В цьому відношенні Чехословачина, дарма, що молода та не дуже то велика держава може похвалитися значними досягненнями. Наведемо кілька повчальних дат. На основі офіційної чсл. статистики (див. Statist. přiměka rep. čsl., IV, 1932, Praha, ст. 327, розд. XII, 7. Hlavní druhy sportu v rep. Československé).

1) **Klub čsl. turistů** (Клюб чехослов. туристів) мав у 1929 р. 1 центральний союз з 301 відділами або товариствами та 75.017 активних членів; у черговому, 1930 р. число відділів зросло до 320, число членів — до 77.006.

2) **Csl. obce turisticka v Praze** (Чсл. громада туристична у Празі) в р. 1929 мала 37 відділів з 5.917 членами, в р .1930 — 34 відд., але 7.749 членів.

3) **Pohorská jednota „Radhošt“ ve Frenštatě p. R.** (Гірський союз „Радгошть“ у Френштаті п. Р.) в 1929 р. — 6 відділів з 3.650 членами; в 1930 р. — 7 відд. з 4.754 членами.

4) **Svaz čsl. dělnických turistů v Praze** (Союз чсл. робітничих туристів у Празі) в 1929 р. — 14 відд. з 2.817 чл.; в 1930 р. — 20 відд. з 5.025 чл.

5) Крім того у Ч.С.Р. було ще 7 чеських туристичних союзів, які мали в 1928 р. — 1.280, в 1930 р. — 1.575 активних членів.

6) **Hauptverband deutscher Gebirgs- und Wandervereine Usti n./Lab.** р. 1929 — 55 відділів, чи пак союзних товариств з 50.193 акт. членів; р. 1930 — 51 відділів з 56.556 чл.

7) **Touristenverein „Die Naturfreunde“ v Usti n./Lab.** р. 1929 — 92 від. з 9.151 чл., р. 1930 — 98 від. з 9.313 чл.

8) **Touring Club v Praze** р. 1929 — 2 від. з 505 чл., р. 1930 — 6 від. 486 чл.

9) **Beskid Śląski w Orlowie** р. 1929 — 916 чл., р. 1930 — 1 від. з 920 чл.

Крім того є в Ч.С.Р. багато спортових товариств, що займаються туристикою як побічним спортом.

10) **Svaz skautu junáku R.C.S.** (пластовий союз) р. 1925—1926 мав 877 товариств з 25.107 акт. членів; р. 1927—1928 — 1.049 від. з 28.105 чл., р. 1929—1930 — 906 від. з 29.635 чл., р. 1931 —1932 — 1.222 від. з 34.122 чл.

11) **Csl. obec junakú Volnosti** (Чсл. громада юнаків Вольности) р. 1925 — 97 від. коло 3.100 чл.; р. 1926 — 198 від. коло 5.700 чл.; р. 1927 — 202 від. — 7.000 чл.; р. 1928 — 240 від. — 8.200 чл.; р. 1929 — 202 від. — 7.200 чл.; р. 1930 — 210 від. — 7.900 чл.; під кінець р. 1931 — 212 від. — 8.400 чл.

Про соц.-демократичних і комуністичних скавтів (пластунів) даних нема.

12) **Csl. Národní Svaz Střelecký** (Чсл. народній стрілецький союз), залож. р. 1925, мав р. 1928 — 163 товариств з 13.420 членами; р. 1929 163 від. з 13.420 чл.; р. 1930 — 192 від. з 16.511 чл.; р. 1931 — 220 від. з 19.678 чл.

13) **Deutscher Lawn-Tennisverband** (Нім. тенніс. союз) р. 1929 — 93 товариств з 5.200 членами; р. 1930 — 105 від. з 5.596 чл.; р. 1931 — 105 від. з 5.596 чл.

14) **Deutscher Hockeyverband** (Нім. гаківковий союз) р. 1929—1931 відділів 6 з 300 чл.

15) **Golfverband in der C.S.R.** (Гольф. союз у Ч.С.Р.) в р. 1929—1931 мав 3 відділи зі 150 чл.

16) **Verband deutscher Schwimmvereine in der C.S.R.** (Союз нім. пливацьких товариств у ЧСР) р. 1929 мав 30 товариств з 4100 чл.; р. 1930 — 35 від. з 5.000 чл.; р. 1931 — 38 від. з 5.400 чл.

17) **Landesverband der deutschen Rudervereine in der C.S.R.** (Крайовий союз нім. веслярів) р. 1929—1931 — 18 відділів з 3.800 чл.

18) **Deutscher Paddler und Seglerverband** у рр. 1929—1931 мав 8 відд. з 400 членами.

19) **Deutscher Leichtathletikverband** у рр. 1929—1931 — 34 від. з 800 чл.

20) **Deutscher Hauptverband für Schwerathletik in der C.S.R.** р. 1929—1930 — 2.226 чл.

21) **Hauptverband deutscher Wintersportvereine** в р. 1929—1932 — 162 від. з 13.778 чл.;

22) **Deutscher Eislaufverband** у рр. 1929—1931 — 25 від. і 5.000 чл.

23) **Bund deutscher Radfahrer** р. 1929 — 70 від. з 1.200 чл., р. 1930 — 80 від. з 1.500 чл.; р. 1931 — 5.000 чл.

24) **Csl. Asociace Footballová** р. 1931 мала 4 союзи з 1.376 товариствами, чи пак відділами та 260.284 членів (з того реєстрованих активних копунів 65.071 чл.). З окремих союзів були такі: а) Чсл. союз футбалевий — 1.088 від. 178.532 чл. (акт. реєстр. 44.633); б) Deutscher Fussballverband der C.S.A.F. — 205 від., 66.804 чл. (16.701); в) Magyar Labdarugók Szövetsége — 73 від., 12.712 чл. (3.178); г) K.M.K.R.Z. (Жидівський футб. союз при C.S.A.F.) — 10 від., 2.236 чл. (559). Отже всі ті союзи (чи пак підсоюзи) підлягають одній централі. Наші копуни на Закарпатті є галузею чсл. футбалевого союзу, але у внутрішньому урядуванні можуть уживати рідної мови.

Крім тих усіх союзів і товариств Чехословаччина має ще кілька більших товариств фізичного виховання, т. зв. tělocvičnych jednot. Найбільша з них це:

25) **Csl. Obec Sokolská** (Чсл. сокільська громада), що з кінцем р. 1930 мала 3.142 відділи та 359.440 членів (256.326 мужч., 103.114 жін.); 73.438 доросту (38.597 хлоп., 34.841 дівчат) та 230.824 учнів (ріжн. шкіл), з того 108.957 хл. і 121.867 дів. Разом усіх членів у „Соколі“ було 663.702.

26) **Svaz dělnických tělocvičných jednot** (Союз робітничих тіловиховних товариств) з кінцем 1930 р. мав 1.200 відділів зі 136.977 членами. В тому числі: мужч. 51.837, жін. 17.364 (разом 69.201); хлоп. 9.011, дів. 7.133 (16.144); учнів 51.632 (хл. 25.228, дів. 26.404).

27) **Ces. Orel** (Чсл. Орел = союз катол. спортовців) з кінцем 1930 р. мав 1.135 відділів та 115.168 чл. У тому числі; дорослих 67.439 (38.154 мужч., 29.285 жін.), доросту 16.142 (7.437 хл., 8.705 дів.), школярів 31.587 (16.240 хл., 15.347 дів.).

28) **Deutscher Turnverband (Teplice-Sanov)** р. 1930 мав 1.016 від. зі 156.631 чл. В цьому числі: дорослих 107.520; молоді 12.527 (7.252 хл., 5.275 дів.), та школярів 36.584 (18.249 хл., 18.335 дів.).

29) **Arbeiter-, Turn- und Sportverband in d. Csl. Rep. (Usti n. Lab.)** р. 1930 — 585 від. з 53.730 чл. У цьому числі — дорослих 29.697 (24.233 мужч., 5.464 жін.); молоді 7.962 (4.463 хл., 3.499 дів.); школярів 16.071 (8.008 хл., 8.063 дів.).

30) **Christlich-deutsche Turnerschaft der (Mor perk)** р. 1930 — 107 від. з 13.122 чл. У ц. ч. дорослих 7.851 чл. (6.256 мужч., 1.595 жін.); молоді 1.466 (856 хл., 610 дів.); школярів 3.805 (1.980 хл., 1.825 дів.).

31) **Deutscher Turnkreis in d. Csl. Rep.** р. 1930 відділів 24, членів 7.667. У ц. числі: дорослих і молоді 5.496 (4.082 мужч., 1.414 жінок) та школярів 2.171 (1.100 хл., 1.071 дівчат).

32) **Federace dělnických tělocvičných jednot** — цифр не маємо.

Підсумовуючи всі наведені дані й цифри, бачимо, що з кінцем 1930 р. в Чехословаччині було всього 32 більших спортових союзів з 11.318 відділами, чи пак товариствами та 1,705.416 членами. З того на чеські спортові товариства припадає 1,282.688 чл., на німецькі 406.860, на мадярські 12.712, на жидівські 2.236 членів.

Цифру спортовців окремих народностей тяжко встановити точно, бо в деяких союзах напр. у робітничих або туристичних, у Пласті та ін., є члени ріжних національностей. За останні три роки число цих спортовців напевно зросло щонайменше на 300.000 членів, так, що загально можемо з певністю говорити, що в Чехословаччині є щонайменше 2 міліони добре вишколених та витренованих спортовців-членів ріжних спортових клюбів. Число це і є добрим показчиком фізичної культури та здоровля Чехословаччини; числом своїх спортовців займає Чехословаччина дійсно поважне місце серед інших народів.

15-міліонове населення Чехословаччини має до 2 мл. спортовців. Питання — скільки спортовців повинно мати 45-міліонове українське населення і скільки ми їх маємо під цю пору? Відповідь на це питання буде показчиком не тільки нашої спортової, але й суспільно-громадської організаційної відсталости.

Л. Віпровський.

Першолистопадові свята.

КОЛОМИЯ.

Листопадові роковини в Коломиї відбулися цього року заходом парохіяльного уряду й Організацій Українців м. Коломиї величавіше, як це було останніми роками. В навечеріє Великих Роковин, дня 31-жовтня відправив о. прелат Русин у товаристві ще трьох священиків у парохіяльній церкві перед гарно прибраною символічною могилою торжественну панахиду. За духовенством стояв численний гурт українських комбатантів, а густий ряд молоді кругом могили великим півколом відділював їх від вірних, що виповнили церкву по береги. Коротку, але гарну й добре передуману, дібрану до хвилини проповідь виголосив о. М. Кисіль. Співав міщанський хор.

Після панахиди відбулися святочні сходини в салі Народнього Дому. Проводив през. Червінський, активний діяч великих днів зперед 17 літ. Короткою, але змістовою промовою привитав зібраних і підкреслив вагу історичних роковин. Опісля промовляли пп.: д-р Новодворський який розповів свої спогади з переломових днів, пережитих на Волині в австрійській армії і д-р Білозор, що дав історію своїх переживань як лікар Української Гал. Армії. Через дещо задовгий виклад відпали інші намічені промовці і вечір закінчено національним гимном.

Дня 1. листопада відбулася торжественна Служба Божа з дияконами на інтенцію українського народу. Вірних було значно менше. Дня 2. листопада (Димитрієва субота) згідно з місцевим звичаєм відбувся численний упорядкований процесійний похід на цвинтар, де під хрестом на осередній могилі, заквітчаній айстрами та сяяній світлом свічок, відправлено знову панахиду за всіх, що лягли за волю України, після якої о. прелат виголосив підносну проповідь. Після гимну „Боже великий“ відспівано ще стрілецьке „Видиш брате мій“, а потім відправлено панахиди на могилі четаря Гуменюка, А. Чайковського й ін.

КОЗАРАЦ, ЮГОСЛАВІЯ.

17-ті роковини першого листопада відсвятковано у нас в суботу 2. листопада співаною Службою Божою і парастасом за наших борців, що згинули в боях за волю України. — В неділю 3. 11. по вечірні відбулися святочні сходини в нашій читальні. Читальня була повна народу. Голова читальні **о. Михайло Костюк** виголосив відчит про значіння першого листопада. Присутні слухали оповідання о. Костюка з великою увагою і цікавістю. Потім хор читальні відспівав кілька наших стрілецьких пісень („Ой у лузі червона калина“, „Ой та зажурились“, „Журавлі“, „За Україну“), а на закінчення гимн „Ще не вмерла Україна“ і молитву „Боже великий, єдиний“. Пісні зворушили всіх до глибини душі. Зі сльозами в очах та з вірою у здійснення наших національних змагань розходилися люди домів.

Як працює філія „Просвіти“ у Станиславові.

З розмови з дир. Кушніром.

Тому, що наше заслужене Т-во „Просвіту“ взагалі, а в Станиславівщині зокрема, атакують час до часу деякі круги, подаючи нерідко викривлені факти, звернулися ми до урядовця стан. філії „Просвіти“, дир. **Кушніра**, по низку інформацій, що їх нам п. Кушнір подав з охотою. Інформації ці мають вияснити, як **справді** „Просвіта“ у Станиславівщині працює та чи її праця — для нас користь, чи шкода.

Отож філія „Просвіти“ у Станиславові обіймає судовий повіт з **52 читальнями**, з яких дві є недільні, хоч філія докладає усіх заходів, щоб їх розрухати. Працю веде філія в двох напрямках: 1) **масове приєднування членів** і 2) **самоосвіта тих членів**. Велику увагу звернула філія на „міліонове членство“; акція в цьому напрямі йде добре вперед. Бо коли перед оголошенням „міліонової акції“ було на терені філії 340 членів „Просвіти“, то нині вже є їх 3.320, а дир. Кушнір упевняє, що небавком це число збільшиться до **5.000**. Вже на основі цих сухих чисел можна сміло твердити, що станисл. філія працює повною силою пари і має очевидні успіхи.

Самоосвітну працю веде філія при помочі багатьох засобів. Найважніший засіб — це безперечно **бібліотека**. Філія кладе натиск на читальні, щоб свої бібліотеки доповнили до 500 книжок. Річ ясна, що є багато читалень, які мають вже тепер великі бібліотеки, що переходять грубо число 500 книжок. Число 500 — це лише мінімум. Бібліотеки по читальнях — це переважно історичні повісти та оповідання, хоч не бракує також книжок з інших ділянок.

Далі завела філія т. зв. **живу бібліотеку**, де йде про те, щоб зацікавити село читанням книжок і щоб навчити ту книжку купити. Уживають до того ріжних способів. От нпр. вийде якась нова книжка: тоді хтось читає уривки з тої книжки і в той спосіб зацікавлює загал. Далі вивішують нові книжки за вітринами, що теж є заохотою до купна. Або нпр. рисують якесь дерево, під ним підписують його правильну назву, а побіч повідомляють, що вийшла нова книжка, яка дану ділянку докладно пояснює. Таксамо роблять з істор. книжками та з усякими іншими. Це, як виказала практика, помало робить свою службу. Заведено теж по читальнях „скриньки поради“. Служать вони до того, щоб подавати поради членам у порушуваних ними питаннях. От нпр. читає хтось якийсь часопис чи книжку і того чи другого не розуміє; тоді кидає до такої скриньки записку (звичайно під псевдонімом), а за кілька днів на таблиці відчитує можливо найдокладнішу відповідь. Завела філія теж „Конкурс доброго читання“ під оглядом суттєвим, а не технічним. Ціль того курсу — навчити людей, спеціяльно селян, читати книжку із зрозумінням і так, щоб з прочитаного щось лишалося в голові, а не губило зараз-же таки по замкненні останньої картки. Кожний, що бере участь у тому конкурсі, мусить відповісти на ріжні питання, між іншим мусить написати зміст прочитаної книжки. Коли візьмемо під увагу, що навіть інтелігентові тяжко часом переповісти зміст, тоді зрозуміємо, яке велике значіння має „конкурс доброго читання“.

В кожній майже читальні є **хор та амат. гурток**. Про корисну й успішну працю тих гуртків мало змогу станисл. громадянство переконатись на недавніх конкурсових змаганнях. Ось 21. XI. ц. р. відбудеться у Станиславові фінал конкурсових змагань аматор. гуртків, у яких візьме участь 9 найкращих гуртків, переможців з елімінаційних змагань. Кожний гурток гратиме II дію „Хмари“, що позволить докладно оцінити кожний гурток і признати лавровий вінок направду найкращому гуртковості.

Крім тої т. ск. праці на місцях, яку виконують місцеві діячі, висилає філія на села своїх **делегатів**, які переглядають працю читалень та на місці дають вказівки. Позатим відбуваються щомісячні зїзди делегатів виділів, на яких вони дістають із філії докладні вказівки, вияснення та пляни праці на цілий місяць.

В своїй праці не поминає філія й міста. Філія має гарну бібліотеку, в якій є книжки, котрих в інших бібліотеках не можна дістати. Коли ставимо питання, яке зацікавлення станисл. інтелігенції тою бібліотекою, то дир. Кушнір махає рукою: „маленьке — каже — майже ніяке“. А в той час чужі бібліотеки у своїх картотеках мають повно українців, які захлистуються чужими безвартісними романсами чи сенсаційними бруковими повістями.

Далі щонеділі відбуваються тепер виклади у серії **„Акад. Вечорів“**, які виголошують, як знаємо, чільні представники науки. Фреквенція на викладах досі вдоволяюча, хоч ще далеко не вся інтелігенція бере у них участь. Крім „Акад. Вечорів“ почнуться небаром **безплатні виклади** (що суботи вечором) дир. Кушніра про самоосвіту. Буде це цикль рефератів, що обійме наше життя у всіх ділянках.

Фінансова сторінка філії — як у всіх майже наших товариствах, що потребують грошей. Так і станисл. філії не вистарчає на адмін. видатки, між ними на оплату одного урядовця, хоч роботи знайшлосьб і для 5 чи навіть 10 платних людей.

Переходячи до загальної оцінки праці філії, треба ствердити зовсім обєктивно, хочби з того побіжного перегляду, що філія працює на терені Станиславівщини успішно і в ніякому разі українському народові шкоди не приносить. Розсівання неправдивих вісток про „Просвіту“ та її працю викличе хіба тільки ворожу поставу громадянства до авторів тих шкідливих вістей.

Б. Л.

Декрет про податок від льокалів.

У „Деннику Законів“ ч. 82. оголошено декрет президента про податок від усяких льокалів у містах. Цього податку не платять від: 1) церков, святинь і домів молитви правно признаних у Польщі релігійних віроісповідань; 2) льокалів, що їх займають державні уряди, самоуправні, наукові, віроісповідні, освітні і добродійні установи та шпиталі крім тих частин льокалів, які піднаймають або віддають до безплатного користування третім особам; 3) льокалів або їх частин, які займають промислові заведення; 4) нововибудованих будинків; 5) невинанятих льокалів; 6) одно- і двокімнатних помешкань; 7) трикімнатних помешкань, які займають безробітні, якщо самі не піднаймають третім особам.

Будинки, що їх займають дипльоматичні представники і консулі чужих держав звільнені від податку, якщо представники Польщі не платять у дотичних закордонних державах цього податку.

Податок від льокалів платять фізичні або правні особи. За основу виміру податку на черговий рік беруть дійсне комірне з минулого року. При невинанятих льокалях або відданих до безплатного користування основою виміру податку є вартість комірного з минулого року, яке можна було би дістати, якби льокаль винаято.

Стопа податку для одно, дво- і трикімнатних помешкань сягає 8 відсотків; для чотиро- і більше кімнатних помешкань 12 відсотків від основи виміру.

Податок від льокалів визначується на два роки; вперше на роки 1936. і 1937. Якщо в першім році комірне зменшиться на 10 відсотків, тоді відповідно змінюється податок на другий рік.

Податок від льокалів за кожний рік платитимуть у двох сплатах: за перший піврік до 30. квітня; за другий піврік до 31. жовтня.

Податок платиться від чергового місяця по винайменні льокалю або по втраті звільнення льокалю від податку.

Обовязок платити податок кінчиться з кінцем місяця, в якім опорожнено льокаль. Дохід податку ділиться так: 40 відсотків забирають міські громади; 34 відсотки державний фонд розбудови міст; 23 відсотки фонд військового кватирунку; 3 відсотки державний скарб.

Основою виміру податку від льокалів на 1936. і 1937. р. буде 12-тикратне комірне за грудень 1935. р. Декрет відписує залеглости податку від льокалів, належні до 1. січня 1936. р., від одно і двокімнатних помешкань.

Декрет обовязує від 1. січня 1936. р.

Важкі присуди за зловживання й обман.

БІЛГОРОД, 19. 11. ПАТ. Перед трибуналом в Осеку скінчилась зачата ще в березні ц. р. розправа 107 обвинувачених у зловживаннях і обманствах на шкоду державного скарбу. 46 підсудних засудили на кари вязниці, в цьому 15 на кари від 1 до 8 років важких робіт, а 31 на кари від 1 до 6 місяці вязниці. Колишнього міністра Миколу Нікіча й посла Драголюба Евремовича засудили по 4 роки вязниці та досмертне позбавлення громадських прав.

Бальдшус відмовився творити клайпедську директорію.

БЕРЛІН, 19. 11. ПАТ. З Клайпеди повідомляють, що голова соймику Бальдшус по заставові повідомив губернатора Клайпеди Курнкавскаса, що зрікається місця творити директорію. Німецька фракція має готовий список кандидатів на становище голови директорії, та губернатор не хоче цього списку взяти на увагу. Повідомляючи про свою резиґнацію Бальдшус додав, що губернатор повинен застановитись над предложеннями німецької фракції, що має більшість у соймику.

Абісинці хочуть звести більшу битву,

заки приїде марш. Бадоліо.

РИМ, 19. 11. ПАТ. Оголосили тут таке офіційне заперечення: 1) міністерство преси і пропаганди заперечує вістку, будьто би цивільне населення на терені окупації в районі Ель Дерта зворохобилось проти італійців та будьто би італійські літаки за кару збомбардували хати тубильців; 2) Вістка з Адіс Абеби, будьто би кольона раса Сеюма зайшла з заду праве крило італійських військ на захід від Адуї і ввійшла до Еритреї не є правдива.

АДІС АБЕБА, 19. 11. ПАТ. Цісар на днях їде на фронт, щоб заохотити вояків до бою. Частину річей неґуса вислали вже до Дессіє.

З Гаррару вирушив на південний фронт дедіяк Мач-Абеба, брат раса Дести, на чолі 10 тис. людей. Абеба веде зі собою на чолі війська трьох львів. Війська йдуть у приспішеному марші. Їх супроводять родини. Не зважаючи на те, армія проходить гірськими дорогами та машерує по 6 км. на годину.

ПАРИЖ, 19. 11. ПАТ. На північнім фронті, на північ від Амба Алябі італійські летуни запримітили більше зосередження абісинських сил, що йшли в напрямі Антальо. Дві італійські ескадри бомбовозів з 20 літаків кидали на ворога бомби. Абісинці відповіли густим вогнем скорострілів і протилетунських гармат. Абісинці втратили мабуть багато вояків. Багато італійських літаків поцілили кулі. Один із літаків, де був мабуть зять Мусоліні, міністер преси і пропаганди гр. Чіяно, мусів осісти. Літак ушкоджений, летуни вийшли ціло. Згідно з вістками, що наспівають до Асмари рас Касса і рас Сеюм хочуть зачати більшу діяльність, заки приїде ще до Східної Африки маршал Бадоліо

✝

У четверті роковини смерти

бл. п. д-ра Остапа Макарушки

відправиться в Успенській церкві в четвер 21-го листопада ц. р. в год. 12-ій в пол.

Поминальне Богослуження з панахидою

на яке всіх свояків і знайомих запрошує

РОДИНА

Обнижка емеритур і інвалідських рент.

Ухвалений на останньому засіданні ради міністрів декрет президента Польщі у справі зміни деяких постанов щодо емеритальних платень державних службовців і професійних військових *обнижує згідно з давнішими поголосками, вчислювання років у службі заборчих держав на 1/4.* Досі ці роки зараховували у 100 відс. Також *на 1/4 обнизили вчислення кількости часу вислуженого державним урядовцем у приватній професійній службі,* заки він перейшов на державну службу. Досі ці роки вчислювали теж у 100 відс.

Крім цього обнизили емеритури на 10 відс. для емеритів з кол. заборчих держав, не нарушуючи емеритур вдів і сиріт 50 і 25 зол.

Щодо інвалідських рент, застосували загальну обнижку на 10 відс. Ці ренти в державному буджеті доходять до 100 міл. зол. Слід завважити, що в державних видатках емеритури й інвалідські ренти перевищають 260.000 міліонів золотих, значить яких 12 відс. усього буджету. На емеритурах зощадять у державному буджеті яких 15 міліонів золотих.

НОВИНКИ.

— Ювилейна 1000-на вистава „Запорожця за Дунаєм“, яка, як ми вже згадували, відбудеться при співучасти наших найкращих оперових і мистецьких сил, назначена остаточно на день 3. грудня ц. р. у Великому Театрі у Львові. Підготовча праця до тієї ювилейної вистави йде швидким темпом, тимпаче, що саме повернули з закордону п. Марія Сокіл і п. Антін Рудницький; останній особисто кермує всею підготовою. Заповідження вистави „Запорожця“ викликало вже таке зацікавлення в цілому краю, що не зважаючи на те, що виставу повториться в низці наших провінціональних міст (Коломия, Станиславів, Стрий, Дрогобич, Золочів, Тернопіль, Перемишль) — напливають зголошення з провінції на замовлення місць на львівську виставу. Продажа білетів почнеться в понеділок 25. ц. м. в „Союзному Базарі“ при вул. Руській.

— Академічні Вечорі в Станиславові закінчують першу серію своїх викладів в четвер, 21. ц. м. викладом д-ра К. Чеховича на тему „Ідеольогія Михайла Драгоманова“. Виклад відбудеться в год. 18. у салі Народньої Торговлі.

— Призначення двох духовників до Галича. Як довідуємося з достовірного джерела, Митрополичий Ординаріят призначив одного священика на парохію Галич і другого до місцевих шкіл, отже двох гр.-кат. священиків. Справа катехита предложена вже Кураторії. З приємністю зазначуємо, що сталося це саме на який тиждень перед оголошеною в „Ділі“ прилюдною просьбою греко-католицьких вірних Галича.

— Українські мистці фотографи на І-ій Всеславянській Виставі Мистецької Фотографії в Загребі (Югославія). На першій всеславянській виставі мистецької фотографії, влаштованій фотоклюбом у Загребі під протекторатом князя-намісника Павла й офіційних представників ріжних славянських держав, узяли участь своїми творами такі українські мистці-фотографи: Дорош Юліян, Мох Олександер, Савка Ярослав, Совяковський Роман, Фіголь Данило, Храпливий Евген і Шурат Степан. У катальозі згаданої вистави є репродукція картини „Малі мистці“ Я. Савки. Українські мистці фотографи взяли участь зорганізовано, як члени УФОТ-а, що зазначено також у катальозі.

— Новий виділ Муз. Т-ва ім. Лисенка у Львові вибрано на загальних зборах 17. ц. м. в такому складі: голова рад. О. Дрималик, заступник голови д-р М. Волошин, виділові: І. Гриневецький, д-р І. Копач, д-р Ф. Колесса, І. Охримович, Т. Шухевич, О. Ціпановська, О. Вахнянин і О. Плешкевич.

— Хто виграв на льотерії? В нинішнім тягненні держ. кляс. льотерії впали виграні на такі числа: 100.000 зол. на ч. 84272 122914. 10.000 зол. на ч. 86106 110259. 5.000 зол. на ч. 54677 138358 152084. 2.000 зол. на ч. 113867 136094 170052. 1000 зол. на ч. 57899 95278 107595. 500 зол. на ч. 18919 31552 47531 71108 72880 98976 106850 146206 152539 193139. 400 зол. на ч. 22453 48619 75692 86515 92402 119754 132257 151149.

— Оплати за приватні телефони. Дирекція почт і телеграфів повідомляє, що на приватні телефони, які находяться внутрі одної реальности (промислові доми, фабрики, банки і т. п.) і служать до внутрішнього порозуміння, треба мати дозвіл від міністерства почт і телеграфів, і за вживання таких телефонічних улаштувань треба платити. Висота цієї оплати означена на 10 зол. річно за кожний телефонічний апарат.

— В бібліотеці УАН переховують 6 абісинських рукописів на перґамені. Частина з них придбана в Єгипті в 70 рр. минулого століття, а один вивезено при кінці XVIII. ст. Між рукописами є два сувої молитов та 4 книги квадратової форми.

— Освітня праця Українського Пласту. Вже два роки гурток старших пластунок „Україна“ у Празі веде збірку книг для тих, що не можуть придбати їх собі за гроші. Книжковий реферат гуртка зібрав і розіслав досі коло 5.000 книжок „Просвітам“, школам, читальням, гурткам молоді, ріжним культурно-освітнім організаціям не лише в Чехословаччині, а також у Франції, Бельгії, Югославії, Болгарії і навіть у Злучених Державах Америки і в Китаю. Жертводавцями були як окремі особи, так і ріжні видавництва та організації. З висланих книг припадає 75 прц. на дитячу літературу й підручники для середніх шкіл, твори з красного письменства, також ноти на народні пісні, співаники тощо. Між книжками для старших розіслано також книжки з кооперації, господарські, лікарські, загально-освітні, календарі, збірники, періодики й багато ін. Кошти пересилки книжок платили самі адресати. Згаданий пластовий гурток відновив уже знову після ферій книжкову акцію.

— Перша урна в Музеї ВБУ. До Музею ВБУ у Празі передана на постійне збереження урна з попелом проф. д-ра Аґ. Артимовича, б. державного секретаря освіти ЗУНР.

— Рільничо-промисловий показ. В будинку повітового виділу в Стрию відбувся показ праць рільничого вишколу і виробів народнього промислу при співучасти українських і польських організацій. Велике зацікавлення викликали вироби фахової жіночої школи, народні вишивки, збірка українського музею „Верховина“ і вироби з дерева. Імпонуючо представлялися стоїща Маслосоюзу, Українського Огородника, рільничої школи в Березниці, ткацької школи і кооперативи „Калина“. Найліпшим курсистам і творцям найкращих експонатів признано нагороди. Показ відвідало кілька тисяч осіб.

— Неспокій у вищих школах. Ще в четвер минулого тижня в університеті і політехніці у Львові розпочалися, як відомо, студентські заворушення, спрямовані проти жидів. В університеті побито того дня яких 20 студентів жидів, подібно теж у політехніці, де 8 побитим студентам дало першу поміч рятункове поготівля. В пятницю і суботу повторилися ексцеси. М. ін. побито кравця Цвіка, що приніс був футро одному з професорів. Тому що в понеділок була знову спроба викликати неспокій в політехніці, ректорат припинив виклади на три дні. В університеті спокій, бо виклади припинено з причини смерти б. професора Старжинського. В обох вищих школах заборонено студентам збиратися на коридорах більшими гуртами, а на брамах перепускають студентів тільки за леґітимаціями. З тих самих причин припинено на кілька днів виклади у варшавській політехніці.

— Кукурудзяні герої. Карний сенат у Коломиї оголосив присуд у справі ошуканців, які з кривдою для селян хотіли зробити інтерес на продажі кукурудзи, спроваджевої з Румунії. Війта Петра Манудзяка із Красноставець засуджено на 8 місяців вязниці, війта Петра Рибака з Белелуї на 7 місяців, купців Онуфра Юрійчука і Мозеса Крайслера на 7 місяців і Давида Ґольднера на 8 місяців вязниці без припинення.

— Львівська хроніка. Іванові Бойко з Білогорща украв хтось у трамваєвому возі „трійки“ портфель з готівкою 57 зол. і документами. — На збігу вулиць Коперника і Сапіги авто, ведене шофером Пальчинським, поштовхнуло Марію Левандович, яку рятункове поготівля відставило до шпиталю. — Інше авто перевернуло на вул. Городецькій Марію Лямпель і тяжко потовкло. Шофер утік. — З мешкання адв. д-ра От. Салямандри при вул. Сикстуській ч. 29 злодії вкрали футро, гардеробу і столове срібне накриття вартости 4.000 зол. — З другого поверха при вул. Ветеранів вискочила Розалія Ратнер і тяжко потовклася. — Від служниці Софії Ференц при вул. Асника якась циганка вимантила за вороження 50 зол. і суконку вартости 50 зол. Коли справою занялася поліція, циганка щезла зі Львова.

— Знову трамвай переїхав людину. На Марійській площі у Львові переїхав учора трамваєвий віз лінії „двійки“ на смерть старшу жінку. Вона вийшла з вулиці Коперника і нагло перед перестанком повернула з хідника на їздню, хотячи перейти на другий бік. В туж мить наїхав на неї трамваєвий віз, що доїздив до перестанку. Жінка піднесла ще в гору руку і скрикнула, після чого дісталась під віз, який роздавив її та розшматував на купу мяса. Повстало збіговище, яке аж кінна поліція мусіла розганяти. Тимчасом прибула пожежна сторожа і при помочі винди піднесла вгору трамваєвий віз, щоби добути нещасну жертву власної необережности. Із знайдених при ній документів показалося, що це 63-літна Стефанія Устшицька, вдова по лікарі. Мешкала при вул. Обводовій на Сигнівці і мала одну доньку лікарку у Львові, а другу замужну за лікарем у Варшаві. Крім того два сини мають фільварок під Ярославом. Моторовим трамваєвого возу

був Дмитро Стецьків, якого покищо арештовано, хоч він невинен, бо Устшицька, не зважаючи на його дзвонення, сама попала під трамвай. Перед трьома днями, як відомо, на вул. Личаківській трамвай переїхав на смерть одного глухонімого жида.

— Краєва хроніка. В Бережанах пов. Чортків млинарський робітник Стан. Бик дістався під колеса самоходу, який переїхав його на смерть. — На дорозі під делявським лісом пов. Дрогобич три опришки напали на Стаха Силака, що їхав фірою до Мединич, і забрали йому 24 зол. — В селі Жирівці пов. Львів господаря Стефана Швала побила тяжко жінка при помочи матері і служниці. Вони придержали його в часі сну, а жінка завдала йому 31 ударів сокирою, з того 12 в голову. Тяжко раненого перевезено до львівського шпиталю, а жінку арештовано. — В тартаку „Ґодуля" в Синевідську Вижнім біля Сколього вибухла пожежа, що перекинулася на польську кооперативу „Сполєм", яка згоріла до тла.

— Жахлива родинна траґедія розігралася в місті Сосн`івці. До панства Імелів прийшов 23-літній Йосиф Странський, наречений 18-літньої доньки. Обоє мали йти до кіна. Коли дівчина скінчила свою туалету й отворила шуфляду підручної шафки, щоби вийняти ручну торбину, знайшла там револьвер батька, про який не знала, що він набитий шістьма кулями. Вона вийняла револьвер і для жарту показала нареченому, що вміє орудувати зброєю. Приложила дуло до своєї голови і не здаючи собі справи, що робить, потягнула за язичок револьвера. Впав стріл, який положив її трупом. Потрясений тим до живого Странський вхопив револьвер і стрілив собі у серце. Він теж упав неживий побіч нареченої. Бачила все те мати, що прибігла з кухні на гук першого вистрілу, і тим самим револьвером пробувала відобрати собі життя, даючи до себе чотири стріли. Тяжко ранену і в безнадійному стані її відставили до шпиталю. Коли прийшов до дому Імеля і довідався, що сталось, рішив також скінчити самогубством. Він хопив фльоберт і хотів стрілити до себе, одначе йому перешкодили.

— Відважний священик. В селі Тканові пов. Оратів чотирьох озброєних бандитів напало на плебанію. Одначе кс. Врублевський приняв їх револьверовими стрілами, так що бандити занехали грабунок і втікли. Одного з них знайшли в городі вбитого на смерть, а другого на полі, з простріленим черевом. Раненим показався Андзель, мешканець із сусіднього села Бешиці, а вбитим Хмельовец зі села Ксин. Два інші пропали без сліду.

— Бомба під божницею. Під двері божниці в Сосн`івці хтось підложив бомбу, що не тільки зірвала двері, але розсадила всі вікна в сусідніх домах. Жертвою експльозії став також 14-літній хлопець, що находився на подвірі біля божниці.

— Тортури в лісі. В лісі коло села Руський Брід конецького повіту двох напасників напало на Людвика Сікору, що збирав ріще. Напасники заткали йому рот шапкою, причому один приложив йому до голови револьвер, а другий сів на черево і почав вбивати йому за нігті гострі тріски. Сікора вімлів з болю, а коли прочуняв, зміркував, що напасники обтяли йому ухо. Тепер глядає за ними поліція.

— На Марсі нема людей. Один з управителів астрономічної обсерваторії в Кембрідж, д-р Андрюс заявив недавно, що на планеті Марсі рішучо нема людського життя. Його довголітні обсервації доказують, що відсоток кисня в тамошній атмосфері зробив би людське життя на Марсі далеко труднішим ніж на високих горах на землі. Одначе д-р Андрюс припускає, що колись на Марсі були умовини, що уможливлювали життя.

— Дипльоматія вбила літературу. У стокгольмських часописах поміщені інтерв'ю із членами комітету Нобля, що мав признати цього року літературну премію. Із них виходить, що боротьба йшла головно довкола двох кандидатів: французького поета Поля Валєрі і фінляндського Сіллян По. Комітет не міг зупинитись на самій літературній оцінці письменників, бо у гру входила тут дипльоматія. Шведська преса, а за нею французька висловлює здивування, що в таких випадках комітет рахується з політикою. Сучасна европейська література має досить письменників, що заслуговують на нагороду і не було ніякої поважної причини, щоб нагороди не признати нікому.

— Ріжні вістки. Всі мешканці Стамбулу будуть мусіти на підставі нового розпорядку щіпитись проти тифу. — Франц. уряд призначив 20 мілійонів фр. для допомоги жертвам повені у Провансі. — До паризької вистави 1937 р. вже зголосились і призначили своїх комісарів: Англія, Італія, Німеччина, Совітський Союз, Бельгія, Мадярщина, Чехословаччина, Румунія, Польща, Греція, Швейцарія, Болгарія і Латвія. — Чехословаччина призначила цього року на 420 міл. корон більше на військо, ніж минулого року. — У Відні якийсь Адальберт Клобаза зареєстрував патент, що дозволяє виробляти золото та інші дорогоцінні металі; вчені будуть перевіряувати цей винахід. — Під впливом протианґлійської кампанії в Італії починають там щезати англ. вироби і назви ріжних фірм; навіть назви „ті-рум" (чайний ресторан) перезивають інакше. — Із 93 міл. населення в Японії 42 міл. осіб мають гроші у касах ощадности: Японія стоїть на першому місці щодо ощадности з усіх країв, за нею йде Франція.

Відгуки дня.

На останніх щаблях.

Живемо, нарікаємо, бідкаємось, замучуємо інших своїми клопотами, чи слухаємо з мукою чужих, але час до часу дає нам життя прібку чогось такого, що забуваємо про все. Мало того! — Почуваємо себе вибранцями долі, й гримаса невдоволення зміняється на усмішку життєрадости.

Що місяця, раз або й два, приходить до нашої хати жінка. Вже по способі дзвонення пізнати її. Коротко, несміливо дзеленькне в передпокою — так і чути, що рука, яка притиснула ґудзик, боїться, стидається, чи вагається. Не так як фахові жебраки, що дзвонять мов ексекутори, а кленуть як перекупки.

Жінка, що приходить два рази в місяць до нас, не видзвонює і не клине. Коли не відчинити їй зараз після дзвінка, вона відійде тихо як дух.

А коли відчинити — входить і мовчки кланяється. Не треба слів — вистане подивитись.

Згаслі очі, прикриті попелом повік, від очей дві глибокі борозди в долину — рови для сліз, уста посинілі від зимна, безпомічно розхилені, ворушаться — ніби якусь молитву шепчуть. Лахміття, що вкриває тіло — може було колись одінням.

Лахміття було одінням, а вона вчителькою. Десь мала школу, ясну, теплу кімнату, що місячна платню, а що дня мрії. Вийшла замуж — зредукували її, мала четверо дітей — чоловік помер. З того часу йшла і йшла в долину по щаблях життя, а їсти було треба, а діти росли.

Хлопця взяли добрі люди до себе, одна дівчина вчиться шевства, друга кравецтва — теж добрі люди вчать, але всім їсти треба і спати, хоч дрібку. Для них трое, бо четверте в шпиталі, спаралізоване.

Тому два дні прийшла знову до нас. Напилася горячого чаю і розговорилася.

— Плачу за ліжко 20 грошів на тиждень. Три ліжка — 60 грошів... Сума! А на місяць! Не знать, відки взяти... Але то ще-ще... Сестри Альбертинки почекають як нема. Зате їсти — хоч гинь.

Слухаємо і аж страшно робиться.

— Можеб так ви пані вдалися до когось, до яких наших товариств!? Ви були вчителькою — можеб до „Взаїмної Помочі"!? Може до Марійського Товариства?!

— Пішлаб, але боюся. Хто мене в такім виді приймe. А врештою... Певно є ще бідніші від мене, нехай їм...

— Бідніші!? Чи можна бути ще біднішим?..

— Ой пане! — всміхнулася гірко. — Є, і то багато-багато бідніші. Я хоч ходити маю чим, піду — хтось щось дасть і якось пхаю біду. А наприклад та, якою ми опікуємось...

— Ви опікуєтесь?!

— Чому так дивуєтесь? Так, опікуємось. Сирота по священику, нікого не має. Відморозила руки й ноги, почали псуватись — обрізали і тепер тільки сам тулів. Як я йду в місто — плаче бідачка, як за мамою. А прийду, потішу, що принесу і вже весела знов. Дуже добра дитина...

Коли це говорила, то аж змінилася: і очі заблисли і уста оживились і лице немов трошки випогодилось.

Не диво! Почула в тій хвили, що є ще хтось бідніший і більш нещасливий.

Галактіон Чіпка.

Дивогляди.

СОЛОМЯНИЙ КАПЕЛЮХ ЗАГРОЖУЄ ЗАКОНАМ.

У льондонськім мюзік-голлі „Князь Уельський" виступає артист Пат Ленокс, що наслідує Моріса Шевальє. Від Шевальє позичив він ідею — соломяного капелюха, яким кланяється із сцени і обертає на всі боки. Останньої неділі підчас його виступу до директора театрику прийшов міський інспектор і заявив: — На підставі одного давнього закону артисти мають право виходити на сцену у соломяним капелюсі тільки в будні дні. Виступ на сцені у таким легкодушнім одязі у неділі та свята суворо заборонений і за нього треба заплатити кару". Директор оправдувався, що не знає нічого про такий закон. На це інспектор відповів: „Ніхто не може оправдуватись тим, що не знає законів". Преса має з чого сміятись.

Відозви й комунікати.

ВНОСІТЬ ПОДАННЯ ДО ГОСПОД.-САДІВНИЧОЇ ШКОЛИ В МИЛОВАННІ.

Ще можна вносити подання до Господарсько-Садівничої Школи в Милованні, бо на основі розпорядку Міністерства Освіти наука в господарських школах починається щойно 20. січня і триватиме до 20. грудня 1936 р.

Досі зголосилося до школи 46 учнів. Є це на нинішні тяжкі часи поважне число. Але копи зважити, що це єдина одинока господ. садівн. школа і що населення переважно хліборобське, — то число зголошених все таки за мале.

Навчання в школі — теоретичне і практичне; обіймає всі ділянки сільського господарства та підготовляє учеників не лиш до праці на власному господарстві, але також до праці в хліборобських і кооперативних організаціях (контрольорів молочности, кооперативних діловодчиків і т. п.).

При школі є зародова обора молочної худоби, зразкові курники, шкілки овочевих дерев, продукція насіння, пасіка — все не застоване до практичного навчання на курсах. Школа має ще й ремісничі варстати (столярський, ковальський), де охочі ученики мають нагоду навчитися робити прилади, потрібні в господарстві.

В школі працюють фахівці-вчителі і та ж структури практичного навчання.

За 25 літ істнування милованська школа випустила вже гарні кадри молоді, що нині, як свідомі своєї цілі громадяни, працюють над піднесенням культурного та хліборобського рівня нашого села.

Школа має ще доволі вільних місць і може приняти ще вдруге стільки учнів, як зголосилося досі. Тому ті, що бажають чогось навчитись, або батьки, що хотять своїм синам дати господарську освіту, чи сільські установи, що хотять мати провідника у справах кооперації, молочарства або освітнього робітника, повинні негайно зголошуватись, щоб приняли їх до господарсько-садівн. школи в Милованні.

Ближчі умовини вступу до школи подасть на бажання кожному Управа Школи в Милованні, почта Стриганці над Дністром.

Радіокутик.

УКРАЇНСЬКІ АВДИЦІЇ В ПОЛЬСЬКІМ РАДІО ДО КІНЦЯ Ц. М.

Львівська Радіостація передаватиме ще цього місяця кілька авдицій, що матимуть українську тему або у країнських виконавців. Так на свято Михайла в четвер 21. ц. м. почуємо на хвилях радія в год. 10.00—11.57 богослуження з Волоської церкви, як врештою у кожне наше свято. У пятницю 22. ц. м., в год. 18.45—19.00 львівське радіо віддало свої хвилі молодий український піяністці, Оксана Цурковській, відомій врештою вже з кількох концертів, що виконає на фортепіяні Деліта Довгагого „Вальс Наїлі", Сметани „На морськім березі" й Мекдовела „Танок тіней". В середу 27. ц. м. матиме змогу кожний радіослухач почути в год. 18.30—18.45 літературну авдицію мґра Ярослава Рудницького, що говоритиме про „Перший слов'янський лицарський епос „Слово о Полку Ігоря", з нагоди його 750 ліття, яке святкує вся Слов'янщина. Нарешті у пятницю 29. ц. м. почуємо в год. 22.00—22.30 в камеральному концерті зі Львова твори Василенка, композитора, родом українця, якого концерти на флейт, фагот, обой і кларнет мають в основі туркменську музику. У програмі цього концерту: Заснуле місто. Вигасле кохання, Захід сонця, Жайворонок в По пустині. Годиться відмітити, що на грудень ц. р. львівська радіостанція підготовляє знову цикль українських темою авдицій.

СПЕЦІЯЛЬНА СТАЦІЯ ДЛЯ СЕЛЯН.

Новий директор варшавського радія заявив недавно представникам преси, що супроти безупинного збільшення слухачів та вольних з оплат, варшавське радіо задумує збудувати стацію, що надаватиме виключно цікаві програми для села, при чому багато місця в них присвятять хліборобським справам.

ПЕРША КОРОТКОХВИЛЬНА СТАЦІЯ В ПОЛЬЩІ.

Від 1. ц. м. почала новозбудована короткохвильова стація в Бабіцях б. Варшави проби своїх авдицій. Ця стація має силу 10 кв. і працює на хвилі 22 м. Покищо передає вона в год. 17.30—18.30 грамофонові кружки, приймаючи авдиції на Італію, Францію, півн. Еспанію [illegible]. Стація задумує постійно передавати авдиції [illegible] польської еміграції в Півд. Америці й у Мал. [illegible]

Спорт.

СХОДИНИ СОКОЛІВ-ЛЕЩЕТАРІВ.

В четвер 21. XI. ц. р. в год. 18. відбудуться в домівці Сокола-Батька загальні сходини сокільської лещетарської секції. Участь усіх соколів лещетарів обовязкова.

З ЖИТТЯ ЛЬВІВСЬКОГО КЛЮБУ СИТКІВКАРІВ.

Велику анкету ситківкарів зорганізованих і незорганізованих, як також прихильників ситківкового спорту, скликує Виділ Львівського Клюбу Ситківкарів на день 24. ц. м. в год. 10. рано у домівці К. Л. К. при вул. Домініканській 11 (партер). В програму анкети входять справи організаційні та діяльностеві. Справи реферують інж. А. Палій і м-р Степан Рожанковський. З огляду на дуже злий стан нашої ситківки і конечність відповідної спільної акції Виділ Л. К. С. просить усіх, кого цікавить наша ситківка, явитись на анкеті.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

КАЛЕНДАРЕЦЬ УКРАЇНСЬКОГО КООПЕРАТОРА НА 1936 РІК. Накладом Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові. Рік видання VII. Зредагував Василь Софронів-Левицький. Ст. 210 + 14, ф. 16°, Ціна 1 зол.

ТРЬОХ ДО ВИБОРУ, комедія на три дії. Видання друге. Накладом М. Матвійчука. Львів 1936. Стор. 40. ф. 8°

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Вівторок, 19. XI. год. 8. веч. Веселий вечір пісні, танку та гумору.

Середа, 20. XI. год. 8. веч. Аб. 5. „Ревізор“.

Четвер, 21. XI. год. 8. веч. Ціни найнижчі. „Авантюра в раю“.

Театр Ріжнородностей.

Нечинний.

Кіна.

АДРІЯ: „Тайна пристрасної жінки“.
АПОЛЬО: „Княжна чардаша“.
АТЛЯНТИК: „Золоте озеро“.
ВАНДА: „Я його кохала“ і „Котячий Лазур“.
ҐРАЖИНА: „Любощі“.
КАСИНО: „Сон літньої ночі“ на осн. Шекспіра (реж. Райнгарда, музика Мендельзона).
КОПЕРНИК: „Бенгалі“ (Ґейрі Купер).
МАРУСЕНЬКА: „Бенгалі“ (Ґейрі Купер).
МІРАЖ: „Пан без мешкання“.
МУЗА: „Чоловіки до вибору“.
ПАКС: „Ескімо“.
ПАЛЯС: „Епізод“.
ПАН: „Леґіон безбожних“.
РАЙ: „Циганські мельодії“.
СОНЦЕ: „Грішник“, ревія „Лише під волос“.
СВІТ: „Дві Йоасі“.
СТИЛЕВЕ: „Пекло“ Дантого і ревія.
ТОН: „Еспанська примха“ (Марлена Дітріх).
УТІХА: „Вовкулак“ і ревія.
ХИМЕРА: „Остання серенада“.

Закордонне радіо.

Середа, 20. листопада 1935.

Відень (506,8) 12.00 Концерт, 17.20 Солісти, 19.30 Мистці попул. музики, 20.25 Бетовенівський концерт, **Братислава** (298,8) 19.30 „Манон“ оп. Маснета, **Прага** (470,2) 11.05 Сальонова музика, 16.10 Концерт, 21.25 „Крайцерова соната“ Бетовена, **Париж** (164) 18.30 Концерт, 21.45 Театр Уяви, **Білгород** (437,3) 13.15 Нар. пісні, 16.00 Спів, **Берлін** (356,7) 14.00 Музика, 18.30 Форт. твори Шуберта, **Кенігсвустергавзен** (1571) 11.30 Соната ц-моль Бетовена, 14.00 Дівчата співають, 14.30 Орк. твори Реґера, 18.0 Квартет, **Ляйпціґ** (382,2) 12.00 Симф. концерт, 20.10 Квартет рел. музики. **Мінхен** (405,4) 15.0 Кам. музика, 20.30 Концерт орх., співи. **Будапешт** (549,5) 13.40 Віольончеля, 17.00 Фестиваль Лісга, 20.30 Концерт оп. орхестри, 22.05 Циг. музика, **Міляно** (221,1) 11.30 Легка музика, 16.40 Танкова музика, 20.50 „Трубадур“ оп. Верді, **Рим** (420,8) 16.40 Квінтет, 22.30 Танкова музика.

Четвер, 21. листопада 1935.

Відень (506,8) 19.20 Симф. музика, 20.00 „Росмерсгольм“ траг. Ібсена, 22.10 Попул. муз., **Брно** (325,4) 10.30 „Борис Годунов“ оп. Мусорґського. **Мор. Острава** (269,5) 17.30 Соната г-моль Бетовена, 18.10 Нім. авд.: Пісні Шуберта та Вольфа, **Прага** (470,2) 17,15 Скрипка, **Париж** (164), 21.00 Пісні та діальоги, 21.45 Концерт орх., **Білгород** (437,3) 17.00, 20.00 Нар. пісні й танки, 22.50 Легка музика, **Берлін** (356,7) 14.15 Попул. музика, 16.00 Солісти, **Кенігсвустергавзен** (1571) 12.00 Концерт, 14.00 музика, 22.30 Нічна музика. **Кельн** (455,9) 17.00 Давня танк. музика, 19.00 Вок. концерт, **Ляйпціґ** (382,2) 15.50, 20.15 Кам. муз., **Мінхен** (405,4) 12.00 Конц. орх., 16.10 Кам. муз. **Будапешт** (549,5) 13.40 Форт. рециталь, 17.30 Концерт орх., 19.30 Циг. музика, 21.05 Хор і орх., **Міляно** (221,2) 11.30 Попул. музика, 18.40 Вок. концерт, **Рим** (420,8) 16.40 Вок.-інстр. концерт, 20.50 „Князь Ігор“ оп. Бородіна.

Львівське радіо.

Середа, 20. листопада 1935.

6.30 Ранішня авдиція. 6.50 Популярна музика з гр. пл.; у перерві в год. 7.20 Ранішня авд., 7.55 Трохи інформацій, 8.00 Для шкіл, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Відчит про Анну Томашевич-Добрську, 12.30 Концерт орх., 13.25 Хвилина дом. господарства, 13.30 Концерт бажань, 15.15 Експорт, 15.20 Біржа, 15.30 Нар. мельодії з гр. пл., 16.00 Для ст. дітей: Мандрівка довкола світа: Юрчик довідується цікаві річи про Німеччину, 16.20 Сп. рецитал Софії Масальської в супр. форт., 16.45 Гутірка музика зі слухачем радія, 17.00 Чи справедливе є гасло: Все для дітей, 17.20 Концерт камер. орх., 17.50 Веселий трамп — у соті роковини уродин Марк-Твена, 18.00 Р. Шуман: Форт. квінтет е-дур оп. 44. 18.30 Літер. нарис: Поет. памятник льв. душі, 18.45 Легка музика з гр. пл., 19.00 Молодий Львів, 19.20 Реклям. концерт, 19.35-19.40 Спорт. вістки, 19.50 Актуальний репортаж, 20.00 Кабарет моєї молодости — легка муз. авд. Генр. Збежховського, 21.35 Поет. чвертьгодина, 21.50 Тайни продавання, 22.00 Легка й танк. музика в вик. орх. і Юрандів хор, 23.05 Танк. музика з гр. пл.

Четвер, 21. листопада 1935.

6.30 Ран. авд., 6.50 Легка муз. з гр. пл. 7.20 Ран. авд., 7.50 Трохи інформацій, 8.00 Для шкіл, 10.00 **Богослуження з Успенської церкви у Львові** 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Муз. поранок, спів, 13.00 Співочий рецитал, 13.25 Хвилина домашнього господарства, 13.30 Легка музика з гр. пл., 15.15 Експорт, 15.20 Біржа, 15.30 Танкова музика, 16.00 „Ніс“, оповідання для дітей 16.15 Популярна муз. з гр. пл., 16.45 Хор, у програмі білоруські нар. пісні, 17.00 Як село живить місто: „Молоко“, 17.15 Легка музика, орхестра, 17.50 Про репортажі Янти Полчинського, 18.00 Форт. рецитал Марґеріти Тромбіні Казуро, 18.30 Гігієна домових спортів, 18.40 Туристичний інформатор, 18.45 Пісеньки з гр. пл., 19.00 „Крамничка доброго смаку“ фейл., 19.20 Реклям. концерт, 19.35, 19.40 Спортові вістки, 19.50 Актуальна гутірка, 20.00 „Польське радіо“... в 1930 р., 20.45 Вечірній денник, 20.55 Протигазово-летунська самооборона, 21.00 Театр Уяви „Гуляй“ на осн. Міцкевича й Одинця, 21.35 Пісні в вик. Ліповської в супр. фортепіяну, 22.00 Симф. концерт, 23.05 Танк. музика з гр. пл.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5.29—5.32.

Нім. марка 1·50—1·55, фр. франки 34·90—35·05, шв. франки 172·15—172·75, фунти стерлінґи 26·00—26·15, австр. шілінґи 95·50—100, чеські кор. 20.75—21.25, рум. леї 26.50—28.00, італ. ліри 33.00—35.00.

Золото: Долари 8.99—9.02, Рублі 47.00—48·00, Фр. франки 34.40—34·8?, Корони 36·20—37·00, Дукати 82.50—83·83; 1 грам золота 5.924.

Срібло: Корони 0.34, Рублі 1.50, Флорени 0.85; 1 гр. срібла 7—8 сот.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 19-го листопада ц. р. кооперативам платив за: льоко Львів.

1 кг.	масла десерового бльокового без опакування . .	2·50 зол.
1 кг.	масла десерового в бочках враз з опакуванням	2.54·50 „
кг.	масла дес. експорт. враз з експортовим опакуванням дав зачет по . . .	2·60 „
1 л.	молока	0·16 „
1 л.	сметани	0·75 „
1 к.	нець	4·50—4·55 „

Тенденція на масло знижкова, на молоко зниж ова, на яйця сильна, на сметану вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 19. XI. п. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомасарні „М. С.“ у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курячий молодняк 0·90—1.30 1. кл.	0·85 зол.
Курки однорічні 1. кл.	0.80 „
Качки годовані з ясним опір.	0.75 „
Качки товщені	0.90 „
Гуси годовані	0.75 „
Гуси товщені	0.90 „
Пантарки годовані	0.90 „
„ товсті	1.— „
Індики і індички год.	1.—1.10 „

Кури приймає в кожній кількості. Іншу птицю в скількости визначеного приділу для кожного свого доставця.

Птицю не годовану приймає по дешевшій ціні.

Приймає нових доставців.

Купує вівсяну питльовану муку, гречану муку, просо та овес.

ОПОВІСТКИ.

Ширші сходини членів Кружка ім. Ганни Барвінок відбудуться в пятницю (22. листопада ц. р.) в пів до шестої вечором в домівці при вул. Мохнацького 12. На деннім порядку: Стрілецькі спогади — реф. Василь Софронів-Левицький і Осип Навроцький (про Олену Степанівну). Просимо членів, численно явитися. Гостям раді. Старшина Кружка. 689 1-2

Подяка. Всім тим, що несли мені моральну та матеріяльну поміч в часі мого дволітнього побуту в тюрмах: львівській і сяніцькій, а зокрема д-рові Федакові — складаю оцією дорогою щире Спасибі! Лакота Лавро.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО“.

Розмір часопису: 5 текстов. шпальти, 4 оголошен. шпальти.

мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . .	зол. 0.35
„ одношпальтовий в тексті і новинках	„ 0·60
„ „ на першій сторінці .	„ 0·80

Дрібні оголошення від слова:

матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. .	„ 0·10
шукаючі праці	„ 0·07

слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1	зол. 480·—
„ „ 1/2	„ 250·—
„ „ 1/4	„ 130·—
„ „ 1/8	„ 70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10

Розправа за вбивство міністра Перацького.

Акт обвинувачення.

(Продовження).

Історія Української Військової Організації (УВО).

„Намагаючись вияснити історію, цілі і методи тої Організації та висвітлити її звязок з нинішнім убивством, слідство вібрало і перевірило в першу чергу офіціяльну літературу ОУН. і УВО. Прийнято під увагу періодичні видавництва, брошури і летючки, і то однаково ті, які Організація оголосила, як свої органи, як теж ті, яких організаційний характер випливає безперечно з їх змісту та осередків кольпортажі. **Дальше, у 1935 р. Міністерство Внутрішніх Справ і II. Відділ Генерального Штабу віддали до розпорядку слідства акти, що походили з тайних архивів ОУН. і УВО., а саме 418 оригіналів і 2.055 фотографій оригіналів — машинописів і рукописів, на які складалися: листи, звіти, протоколи, рахунки та інші організаційні документи. Ті акти вийшли на верх в осені 1933 р. і 1934 р. у Чехословаччині, при ревізіях, що їх тамошні власти перевели у таких діячів УВО. і ОУН: Еміля Сеника, Володимира Забавського, Ярослава Барановського, Володимира Мартинця, Остапа Чучкевича, Дмитра Равича й Евгена Кульчицького.** Вкінці переслухано у характері свідка начальника відділу безпеки Міністерства Внутрішніх Справ Вацлава Станіслава Жиборського, який у роках від 1929—1935 займав становище начальника відділу безпеки у воєвідськім уряді в Тернополі, і тому знайомий з діяльністю ОУН. з власних обсервацій та службових дослідів.

Стан речі, що виходить на підставі повищих трьох даних: з літератури УВО. і ОУН, з організаційного архиву та зі зізнань свідка Жиборського, — є такий:

Українська Військова Організація повстала у Східній Галичині у періоді переломових польсько-совітських боїв у 1920 р. Її основники, що рекрутувалися з розпорошеної по краю української армії, т. зв. галицької, зібрали окремі гуртки колишніх військових, покликуючи тайну „Начальну Колегію військових організацій". (Приказ Ч. І. з дн. 2. вересня 1920). Навязуючи до традицій боїв з рр. 1918—1919 „Начальна Колегія" виступила з гаслом приготувати збройне повстання у відповідному часі, „щоби визволити український нарід" і створити у Східній Галичині за короткий час низку озброєних боївок, т. зв. роїв, що підлягали „Повітовим і Окружним Колегіям". Ті збройні приготування у краю найшли відповідний відгук у дипльоматичній акції колишнього уряду Евгена Петрушевича, який після упадку ЗУНР. схоронився до Відня і неґуючи правний стан, що витворився наслідком ризького трактату, розпочав на міжнародньому ґрунті заходи, щоби відібрати Польщі південно-східні землі та створити з них українську державу. УВО. виступило на сцену вперше уладженням замаху на Начальника Держави Йосифа Пілсудського, який приїхав до Львова 25. вересня 1921 р.: боєвик Степан Федак, син адвоката і директора Тов. „Дністер" у Львові, стрілив з револьверу до маршала Пілсудського та ранив львівського воєводу Грабовського, що товаришив Пілсудському. Арештування Федака і виявлення сітки змовників спаралїжувало на якийсь час діяльність УВО. Однак одночасно на чоло конспіраційного руху висунувся полковник Евген Коновалець, колишній командант Січових Стрільців на Україні, який недавно вернувся до краю. Коновалець, всупереч Петрушевичеві, зумів у короткому часі здобути собі довіря давніх військових Галицької Армії та через подружжя з донькою згаданого адвоката Федака дістати доступ до політичних кол у краю. Здобувши становище Головного Команданта УВО, на якому залишається без перерви по нинішній день, Коновалець перетворив Організацію по зразку військових формацій з єрархічним одноособовим кермаництвом округ і відділів, та штовхнув у 1922 р. УВО. до нової акції.

Нагоду до цього дали введені на південно-східних землях Польщі вперше вибори до сойму і сенату. „Уряд" Петрушевича і послушна йому частина українських партій у краю, на знак протесту проти „анексії" Східньої Галичини виступили з гаслом виборчого бойкоту. УВО. прийняло ролю виконавця тої проклямації, стосуючи до опірних саботажний примус і терор. Від кулі замаховця згинув тоді Сидір Твердохліб, речник позитивного становища до польської держави і творець українського виборчого бльоку „хліборобів". Нові арештування спонукали Коновальця і його найближчих підкомандних втекти за кордон, де Нач. Колегія лишилася вже постійно, кермуючи з безпечного сховища працею Організації за посередництвом „Краєвого Команданта УВО", що підлягав Коновальцеві. Дальшої революційної акції не перервала постанова Ради Амбасадорів з 15-го березня 1923 р., яка остаточно признала суверенність Польщі на землях колишньої Східньої Галичини, ані навіть ліквідація „уряду" Петрушевича, що прийшла у наслідку того, і те, що він оперся, всупереч Коновальцеві, на комуністичні чинники. Акція УВО. у краю простягнулася у безперервний ланцюх нападів і вбивств. Ділом тайних боївок, вивіновуваних зпоза кордону у фонди і зброю, стала ціла черга атентатів на опірних супроти тої аґітації українців, невдалий другий атентат у Львові на голову держави (на президента Войцеховського дн. 5. вересня 1924), збройні напади на амбулянси і почтові уряди (Дунаїв, Калуш, Богородчани, Львів), напад на касу повітового виділу у Долині, врешті дн. 19. жовтня 1926. убивство шкільного куратора у Львові Собінського. Одночасно у численних судових процесах виявилося, що УВО. у діяльності своїх звязалася з чужою розвідкою, ведучи у Польщі шпигунську роботу у користь постороннього чинника. Той факт, що був сутньою фінансовою підставою Організації та ставив її у політичну залежність, викликав неґативний відгук навіть у колах крайніх націоналістів. Коновалець, боронючись перед закидами, пробував заперечити виявленим доказом, однак **признав на сторінках органу УВО. „Сурма", що Організація веде військово-інформаційну розвідку, але нібн для власних цілей.**

Однак у висліді надійшов для УВО. критичний час. Односторонньо боєвий характер, що випливав вже з самої її назви, звуження діяльности чи навіть програми до протипольської акції (т. зв. галицький характер УВО), вкінці вищезгаданий звязок з чужою розвідкою, щораз більше впливало відпихаюче на українське громадянство у краю, та на еміґраційні осередки, які культивують особливо сильно традицію боротьби за т. зв. Велику Україну. У тому стані речей, революційні українські елементи щораз частіше почали шукати окремих осередків, творючи власні організації, оперті на інших засадах діяльности.

У 1924 р. повстала у Празі Організація Української Національної Молоді, яка швидко приєднала собі численні кола академічної молоді у Східній Галичині та покликала до життя у 1927 р. власний орган — „Національну Думку". Одночасно у 1925 р. низка товариств, які гуртували т. зв. наддніпрянських еміґрантів, получилася у Празі в Леґію Українських Націоналістів, висуваючи у своїй програмі, інакше ніж УВО, на перший плян принцип т. зв. соборности України. Вкінці ті обі групи, себто Українська Національна Молодь і Леґія Українських Націоналістів створили спільну репрезентацію під назвою „Союзу Організацій Українських Націоналістів" (1927) і виступили з гаслом скликати великий націоналістичний конґрес, який обхопив би цілість українського революційного руху.

Ті факти, що свідчили про непопулярність УВО, примусили Коновальця шукати компромісу. Підхоплюючи тенденцію Союзу, сам також став речником ідеї конґресу і обєднання цілого руху у новій організації. В той спосіб УВО. вправді зрезиґнувала з амбіції взяти у свої організаційні рямці всі революційні елементи, однак відкрила собі змогу фактично їх опанувати. Ту змогу УВО цілком вийскала.

Повстання Організації Українських Націоналістів (ОУН.) її устрій і закордонний провід

У тактичній боротьбі за місце і впливи у новій організації, Коновалець, який мав більшу свободу рухів на закордонному терені, та перш за все перевагу фінансових можливостей, на джерело яких ми вказували вище, — зумів в короткому часі взяти новий рух у свої руки і постепенно підпорядкувати його собі. У висліді Конґрес Націоналістів, який відбувся у днях від 27. січня до 3. лютого 1929. у Відні, дав УВО фактичну перемогу. Покликана до життя Організація Українських Націоналістів, подумана спершу її ініціяторами, як противага для УВО, стала новим і дуже догідним інструментом її дій.

В ОУН. Коновалець, що став головою т. зв. Проводу себто Управи, — здобув низку користей і можливостей. Була опанована відосередкова супроти УВО тенденція та зліквідована спроба вести в краю тайну конкуренційну організацію. Разом з тим позискано для співпраці з Коновальцем еміґраційні, т. зв. наддніпрянські, елементи, які досі бокували до „галицької УВО". Одночасно нова Організація, через факт обєднання ряду організацій, давала вигляд одностайної національної репрезентації і своєю політично-ідейною вивіскою годилася краще, ніж терористична і здескредитована УВО, вести заходи і діяльність на міжнародньому терені. Вкінці, коли всі вищеназвані суперницькі організації перестали з тим моментом істнувати, бо їх проковтнула ОУН, — то проте УВО не зреклася своєї дальшої окремішної екзистенції, зберігаючи власні і пильно бережені осередки грошевої, політичної і боєвої диспозиції.

В особі Коновальця зосереджено зверхність над обома організаціями, під двома титулами: голови Проводу Українських Націоналістів та Головного Команданта УВО т. зв. Спілки. Також і друге вирішне становище перейняв член УВО, довірений Коновальця Володимир Мартинець. Інші становища у Проводі поділено початково з здогадною перевагою наддніпрянців, однак поступенно Коновалець зумів змінити уклад сил, чи то перетягаючи деяких на свою сторону (напр. інж. Миколу Сціборського), чи знову усуваючи інших з організацій. (Кожевників, Костарів, Моралевич), — вкінці впроваджуючи до Проводу неформальним шляхом визначного діяча УВО, Еміля Сеника. Добута така далекойдуча супрематія уможливила Коновальцеві не тільки мати суцільну групу „спілчан", які стояли проти менше вироблених і часто пересварених наддніпрянців, але передусім ввести до Проводу систему постійних і тільки від волі Коновальця залежних грошевих винагород, які сягали інколи до поважної висоти.

Заволодіти Проводом стало для групи УВО можливим передусім на тлі особливих організаційних форм, що їх устійнив для ОУН. Конґрес з 1929 р. Згідно **з засадами того „Устрою" найвищою законодатною владою є „Збори Українських Націоналістів", що мають відбувати сесії що 2 роки** (на практиці, від Конґресу з 1929 р., який був першими такими зборами, сесії вже не були скликувані). Участь у Зборах мають члени Проводу, та організаційного суду, головний контрольор, т. зв. секретарі округ і теренів, і члени ОУН, які мають самостійні завдання. Тому, що іменування секретарів і доручення їм тих „самостійних завдань" залежить фактично від самого голови, тому і склад учасників Зборів залежить здебільша від його рішення.

Подібно домінуючою є позиція голови у Проводі Українських Націоналістів (т. зв. ПУН), що творить вищу виконавчу владу ОУН. **Згідно з засадами „Устрою", голова розділює поміж членів Проводу** (їх 8 осіб) **референтури, і призначує свого заступника, а референти є тільки його дорадниками, з тим тільки застереженням, що „2/3 членів Проводу можуть жадати, щоби стримати введення даної постанови в життя".**

Як виказало слідство, склад **Проводу в часі,** що попереджував убивство міністра Перацького був такий: голова Евген Коновалець, — секретар — Володимир Мартинець, референти: організаційний — інж. Микола Сціборський, політичний — інж. Дмитро Андрієвський, військовий — ген. Микола Капустянський, ідеольогічний — д-р Дмитро Демчук, пропаґандовий — згаданий Мартинець, звязку — Макар Кушнір, фінансовий — Еміль Сеник. При Проводі діє суд ОУН у складі: головний суддя — Кушнір, судді — Андрієв-

ську візу на той пашпорт; при тому я підкреслив, що сама американська віза, як навчив дотеперішний досвід (мова про вище згадений інцидент з Романом Сушком, фальсе Ніколясом Мельничуком), не вистарчає, і тому я просив, щоби крім пашпорту видано нашому делегатові якийсь документ, що він іде в якихось справах до Америки.

Його (себто Завнюса) відповіди на поручені мною питання були такі ад 1) Буде старатися зробити все, що тільки в його силі, однак зазначив, що в тій справі багато до говорення має Тубиліс. Ад 2) Заявив, що вставив уже до бюджету ту саму суму, але чи вона втримається, залежить від того, чи і як буде зрівноважений бюджет. Та справа буде також залежати від міністра фінансів. На кожний випадок обіцяв свою поміч. Ад 3) Пашпорт видасть, чи радше доручить видати. Також подбає за американську візу. Однак зазначує, що та справа потребує щонайменше два місяці..."

З того опису виходить, що міністр Завнюс здавав собі справу, що та поведінка є ризикованою і може викликати прикрі наслідки для Литви.

„Казав, що поляки напевне слідкують за тою справою і можуть американському урядові доставити докази, що у Казані є така система, що дають пашпорти людям, які виїздять до Америки вести революційну роботу проти Польщі і то на добавок, при помочі польського громадянина. Колиб ту справу поляки доказали перед американським урядом, тоді в очах американців казанські пашпорти взагалі втратилиб на вартості і тоді він навіть для самих казанців не міг би дістати дозволу на виїзд".

Однак Коновалець успокоїв д-ра Завнюса запевненням, що всі засоби обережности будуть збережені.

„Я підкреслив ще, — пише — що всі наші делегати, які досі виїздили на ті казанські пашпорти до Америки, себто конкретно Гіполіт і Гриб, не виїздили на правдиві назвища і тому і полякам важко булоб доказати, що це їх громадяни".

Остаточно литовський міністр вдруге заявив, що „доручив видати пашпорт і подбає за візу та за „журналістичні посвідки для делегата, потверджені ще міністерством".

Розмова перейшла дальше на справу побуту Коновальця у Женеві. (Слід вияснити, що швайцарська влада виступила в тому часі з застереженнями щодо дальшого побуту Коновальця і Коновальцеві грозило видалення зі Швайцарії.) Міністр Завнюс, пише Коновалець:

„сам навіть порушив справу дальшого мого побуту і конечности, щоб я залегалізувався на тутешньому грунті". Я тоді відповів, що після полагоди пашпортової справи і остаточного вияснення, що я литовський громадянин, ніщо не стоїть на перешкоді, щоби я зареєструвався як литовський журналіст при Л. Н. В цій хвилині стоїть тому на перешкоді тільки та обставина, що не можу дістати в ніякий спосіб легітимації від якогось литовського щоденника".

(Слід вияснити, що — як виходить з інших листів — Коновалець справді старався в тому часі через Осипа Ревюка за легітимацію женевського кореспондента якогось литовського щоденника).

Звіт Коновальця звучить дальше так:

„Я просив його (себто Завнюса) в цій справі помочі. Відповів, що моя просьба цілком оправдана і що він у цій справі буде розмовляти..."

Міністр Завнюс, обмірковуючи цю справу, висунув потім проект, щоби таку легітимацію виставила (оскільки Коновалець добре затямив) „Летувос Жініос", однак і в цьому випадку дещо боявся:

„...Висунув низку застережень і острах, що поляки при першій нагоді витягнуть ту справу перед Л. Н. і тому мушу теж бути дуже обережний. Запитував мене, як полагоджена справа моєї кореспонденції і грошевих посилок і я дав йому в тім напрямку успокоюючі інформації. Взагалі я зауважив з його сторони бажання дійсно допомогти..."

З черги обговорено „справу подорожі їх (себто Литви) делегата до бази". Коновалець висловив занепокоєння, чи той делегат зорієнтувався як слід у відносинах, але „у тій справі не було довшої мови, тому, що він (Завнюс) заявив, що „про подорож їх делегата вправді знає, однак звіту з неї ще не дістав".

Вкінці Коновалець „порушив справу міжнародної політики, зокрема взаємини ковенсько-німецькі (себто литовсько-німецькі). Литовський державний діяч підхопив ту тему. Виявилась „дуже широка і щира розмова". Міністр Завнюс, пише Коновалець, „просив нас, щоби ми й далі впливали у напрямку злагіднення тих відносин". Закінчена тим акордом нарада дала для УВО позитивні вислідн. Гроші і далі були виплачувані, „Сурма" у Ковні друкувалась, пашпорти видавані".

Фінанси орґанізації.

Як уже зазначено, грошева поміч Литви відіграла визначну ролю при формуванні бюджету Орґанізації. У 1932 році, у критичному для ОУН періоді, коли доходи з Америки значно зменшилися і Коновалець наглив уладити у Базі нову „акцію", що далаб себе „скапіталізувати" серед еміґрації, ковенські субсидії, згідно з підрахунком Коновальця, досягли 50 проц. цілого доходу Орґанізації.

Що торкається цілости бюджету в останніх роках, архів Сеника не відкриває всіх джерел, з яких орґанізація могла черпати постійний чи хоч би часовий доплив фондів. Та ділянка, втримувана навіть внутрі Проводу у виїмковій тайні, була доступна лише для найчільніших співкерманичів, і то виключно для членів Нач. Колеґії, тому, що всі доходи інкасує виключно УВО, отже ОУН, як така, є на повному її утриманні.

У тих обставинах зрозуміло, що Коновалець, який вяже у своїх руках без перерви зверхництво обох орґанізацій, зумів силою наростаючої традиції „вождівства" та особистою меткістю дійти до ролі самовладного розпорядчика конспіративних фондів. З його руки походять усі бюджетові прелімінарі, це він, а не фінансовий референт, збирає і перевірює рахункові звіти, він визначує платні, признає позички і допомоги, вкінці він редукує поодинокі платні і виповідає становища, коли признає дану станицю маловажною, а доходи недостаточними. У тому стану річей ролі: Сеника, як фінансового референта Проводу і Федини, як фінансового референта УВО, були радше формальні, ніж фактичні, та обрахунки, доконані на підставі документів, що їх найдено у Сеника, дають ледви дрібне поняття про зужиття фондів Орґанізації у Польщі і закордоном.

З тим застереженням слід навести такі дані:

Доходи з Америки впливали до Орґанізації здебільша на руки Федини у „Мізовівці", який служив як „розподілочна стація", переказуючи, згідно з дорученнями Коновальця, частину впливів до Бази, частину до Коновальця чи інших, яких він вказав, членів Проводу. Доходи з Литви і інші впливали просто до Коновальця і він зі свого боку розділював їх на окремі фонди, переказуючи також деякі частини до Бази. **Обрахунки за 1930 рік, що обхоплюють очевидно тільки частину прибутків і видатків, виказують, що вплинуло: через Данціґ 15.595.77 долярів, через Коновальця 713 дол. Разом з переказами нетто з Ковна, дохід у 1930 р. був виказаний на 22.784.77 долярів (ок. 202.750.00 зол.). У тому числі Федина переслав до „Краю" 3.960 дол., та Коновалець 365 зол., себто разом 4.325 дол. (ок. 37.250.00 зол.). У році 1931 через „Саківку", себто експозитуру у Данціґу, вплинуло з Америки для Орґанізації 16.516.54 долярів (133.780.00 зол.). З тої суми Федина, на доручення Коновальця, переказав до Польщі 7.425 дол. (ок. 66.000 зол.). У 1932 р. бюджет виказує значний упадок доходів з Америки, у звязку з чим перекази з Данціґа для Бази обмежились впродовж перших трьох кварталів до 2.740 долярів (ок. 24.250 зол.), себто менше-більше до половини. Однак уже в 1933 р. зазначилась поправа фінансів Орґанізації, у звязку з чим Коновалець призначив для Бази суму ок. 81.000 зол., прелімінуючи крім того кошти „транспорту і звязку" на ок. 20.000 зол.**

Треба додати, що крім постійних грошевих **долатків, „База" діставала спеціяльні грошеві засоби на кошти більших процесів, а також безплатні пересилки бібули і зброї**, та що в краю Орґанізація збірала для себе складки і продавала видавництва, при чому боєві відділи ще на власну руку шукали собі фондів, виконуючи згадані раніш грабункові напади. Деяке світло на господарку Бази — у границях сум, отриманих споза кордону, дає найдений у Сеника касовий звіт Краєв. Екзекутиви за перший піврік 1931. У тому періоді дохід Бази був виказаний на 30.530.90 зол. а видатки Екзекутива представляє ось як: **ОУН 15.091 зол., Б—рат (себто боєвий реферат, або УВО) 2.326 зол., процеси 8.925 зол., і допомоги для вязнів та ріжне 4.530 зол., себто разом 30.872 зол.** З окремих рубрик виходить, що у відділі „ОУН" видано 6.700 на субвенції для легального часопису „Український Голос" та 3.385 на „допомоги і платні" для найчільніших членів. У відділі боєвого реферату вичислені видатки на курси, підручники, виїзди та закупно револьверів.

Готівкові перекази до Бази зїдали пересічно ок. 25 відс. доходів Орґанізації. Закордонний бюджет був складаний окремо для УВО і для ОУН, але з тим, що бюджет ОУН (себто Проводу) творив одну з позицій загального УВО. **В обох відділах львину частину закордонного капіталу зїдало вивінування членів Нач. Колеґії і Проводу.** Розпряжність тих платень була дуже велика, однак деякі платні не були офіціяльно виказувані, криючись у „спеціяльних фондах" (напр. Ярий, Понас), інші знову припадали декотрим членам подвійно: з бюджету УВО і з бюджету ОУН (напр. Мартинець і Сеник), вкінці інші, наоко малі, лучилися з поважними „ричалтами". **Однак найвища платня приходила Коновальцеві, який як Верховний Командант УВО діставав 150 нездевалюованих долярів місячно, не рахуючи коштів адміністрації, канцелярії, подорожей і секретаріяту.**

Одночасно чимало „секретарів" на менших станицях діставало платні цілком скромні. Один із „секретарів", **Іван Шиманський**, висланий до Болгарії, розвинув серед тамошньої української кольонії живу діяльність, але **діставочи лише 5 долярів місячно** найшовся у такій дійма́вій нужді, що коли всі поклики за ратунком та навіть інтервенції Сціборського у Коновальця не увінчались успіхом, **закінчив життя самогубством (травень 1933).**

Крім особистого вивінування, доходи Орґанізації розходились на: кошти видавництв, конференції і зїзди (плачено подорожі і дієти), утримання чи допомоги для боєвиків, що втекли з Польщі, вкінці допомоги для легальних орґанізацій, опанованих та інспірованих ОУН, напр. ЦЕСУС (Центр. Союз Українського Студентства) з місцем осідку у Празі, якого головою є Ярослав Барановський. З видавництва, крім „Сурми", яку оплачував литовський уряд, найбільше грошей зїдала „Розбудова Нації", друкована в Празі, та „Український Націоналіст", видаваний у Празі і Відні. Тереном, на який хоронилися біженці з Польщі та з якого було ведене орґанізаційне всіляке пачкарство, були у першу чергу: Вільне Місто Данціґ і Чехословаччина.

Зізнання підсудних про протисовітську акцію.

Слідство виявило у подробицях діяльність боєвого реферату у Львові у 1933 р., коли то в терористичній акції взяли участь підсудні Підгайний, Мигаль і Качмарський. На доручення Бандери Підгайний обняв управу одного з боєвих відділів у Львові, а Мигаль управу боєвої розвідки при тім відділі. Крім того оба дістали доручення скуповувати зброю й муніцію. Підгайний і Мигаль приступили до боєвої акції у звязку з підготовою до замаху на большевицький консулят у Львові. Цей замах виконав 21. жовтня 1933 р. 18-літній Микола Лемик, який застрілив з револьвера секретаря консуляту Майлова і ранив возьного Джуґая. Перед наглим судом Лемик вияснив, що задумував убити представника СССР і що атентат виконав на приказ ОУН. Блищі подробиці цього злочину виявили Підгайний і Мигаль по їх арештуванні 1934 р. І так Підгайний вияснив, що його Бандера поінформував, що у звязку з задуманою УНДО-м протестаційною акцією проти переслідування українців у СССР, орґанізація рішила випередити цю демонстрацію замахом на большевицького консуля у Львові. Бандера перевів анкету між боєвиками ОУН, шукаючи добровольців до цього атентату. З відповідей на анкету Бандера був дуже вдоволений, бо — як говорив — виявила вона готовість 75 відсотків боєвиків виконати це завдання. Вкінці Підгайний вияснив, що перед атентатом Бандера довше розмовляв з Лемиком і дав йому вказівки, як виконати вбивство і як поводитися по замаху.

ПЛЯНОВАНИЙ АТЕНТАТ НА АНТОНА КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО.

ОУН задумувала крім консуля вбити теж проф. Антона Крушельницького, редактора пробольшевицького журналу „Нові Шляхи" у Львові. До цього вбивства не дійшло тому, бо Підгайний відкликав приказ в останній хвилині відкладаючи на пізніше. Вкінці ці пляни розвіялись, бо боєвика, який мав виконати це завдання, арештували у звязку зі справою Лемика. Знову Антін Крушельницький припинив видавати свій журнал і вемігрував до СССР.

Як убили Якова Бачинського

ЗІЗНАННЯ ПІДСУДНИХ ПРО ВБИВСТВО БАЧИНСЬКОГО.

Заки почали нові підготування до замаху на Кособудського, Бандера видав приказ підготовити вбивство Якова Бачинського, який — згідно з його інформаціями — був інформатором полічинським заприязнився — познайомив Бачинського з Косівною, щоби влекшити їй розвідку. Опісля Підгайний дав приказ Качмарському, щоби до-